

૨૫૬૦

અન્નમે સખાવત.

બીજી
બાદશાહે ખોદાદોસ્ત.

તરનીક્ર કીયા હુવા.

હુસેનમીઆ મુતખલ્લુસ "બ ઝરીક્ર"
દુબારા છાપકે ઈજ્જહાર કીયા વારને ખાસો આમકે.



શેઅર.

આથે યારો થેહી દેખો અન્નમે સખાવત હથે;
બહેતર થે સખાવતસં રોઝા ન હખાદત હથે.

ALL RIGHTS RESERVED

સખ દાઅવા માહરુજ કીયા હથે.

મુ'બાઈ.

સુખોધ પ્રકાશ પ્રેસમે છાપા હથે.

ઈ. સ. ૧૮૮૬. સને હીજરી ૧૩૦૩.

કીમ્મત પાંચ આને.

ખાસ ખબર.

નીચલા ખેતો નામે નતિજ્યે અસ્મત. ઉર્ફે રન્જે
સાહત યાને આમેકો માહવરા: અન્નમે સખાવત, ઉર્ફે
બાદશાહે ખોદાદોસ્ત; ગુલશને ખેદાદ, ઉર્ફે શીર્શી ફરલાદ
ખવારકા ખુદા યાર, યાને મશહુર અલીબાબા ઔર આલીસ
ચોરોંકા સરદાર; ઈરક નવ બહાર. ઉર્ફે ચન્દબદન મોહોયાર;
ગુલશને બહાર અફઝા. ઉર્ફે નદ દરીઆઈ ઈન્દર સભા;
તેના બનાવનાર મુનશી ઝરીફ પાસેથી વેચાતા લઈ ત
સંબંધીના તમામ હકો મેહેતા જમનાદાસ ભગવાનદાસની
કુંપનીએ પોતાને સવાધીન રાખ્યા છે વારંતે કોઈ છાપસે ન
તેને કાયદા પ્રમાણે પુછવામાં આવશે.

મે નાટક સને ૧૮૬૭ કે પચ્ચીસવે કાએદેકે મુતાબીકે

દોખીમે રજીસ્ટર હુવા હયે ઔર ઇરકે તમામ હુકક

મેહેતા જમનાદાસ ભગવાનદાસકી કુંપનીને

અપને કબજેમે રખ્યે હંએ, ઇસ લીયે

હન્હોકી ઇનજનકે સીવા

કીસીને છાપના

નહી.

અન્નામે સખાવત.

૭૬

બાદશાહે ખોદાદોસ્ત..

તખ્તએ નાટક.

ખોદાદોસ્ત બાદશાહે મુદકે યમન; બાદબાદશાહે મુદકે તાતાર.
 માહરૂ..... શાહાઝાદીએ ખુતન, ખીખીએ ખોદાદોસ્ત.
 રામસે કમર..... પીસરે ખોદાદોસ્ત.
 વઝીરે આઝમ.... ખોદાદોસ્ત મુલતાનકા.
 ફકીર..... જુરકો ખોદાદોસ્ત રાજઅપના લીલાહ દેતા હયે.
 દાનીશમન્દ..... પીસરે રઈસે મુદકે યમન.
 દોલારામ માઅથુકે દાનીશમન્દ.
 સૌદાગર..... મુદકે ચીનકા, આશકહો લે જના માહરૂકો ફરેખસે.
 શીકારી..... બડે લડકેકો લે જના બચાકે શેર સે.
 માહીગીર છોટે લડકેકો લે જના નદીસે નીકાલ કે.
 વઝીરે આઝમ, ચ-
 નદ. અમીરે કુખીર } શહેરે તાતારકે.

બોબદાર, રામશગર, સહેલીયાં, દરબારી, ખવાસેં.
 રઘયત, બમથેરાં, વગથેરાં, વગથેરાં.

મુકામ:—

અમન—ચીન—તાતાર.

અન્યમે સખાવત.

સખમીલકે બંદગી કરના.

કલ્યાન—ગત.

ભગવાન ભજ નીત ભગવાન ભજ—તર્જ.
લુલ્હા કરમ કર પરવરદીગાર;
હમ હએ ચુનાદગાર, તુ ગદ્દાર—લુલ્હા.
સરકા જુકાકે એલી પારખાર;
અર્જે ચે કરતે હએ તુજસે પુકાર—લુલ્હા.
નીતિદર્શક નાટક મંડલી પાર;
ફઝલે ખુદાસે રહે ખરકાર—લુલ્હા.
દમભર દમકા નહી એતેપાર;
નામ જહાંમે રહે પાદગાર—લુલ્હા.
ખન્દા હએ તેરા ઝરીફે ઝાર;
તુ હએ ખુદા સાહેબ મુખ્તાર—લુલ્હા.

ખાખ પહેલા—પરદા પહેલા.

દરખાર.

(ચોખદારકા દોઆ દેના દરખારે ખોદાદોસ્તકો.)

કતઆ.

ચોખદાર—હો મલક ચખંપે ઈનસાન ઝમીપર જખતક;
જલ્લગર સમ્સો કમર લયેલ પો અન્દાર રહે.
સાહેબે તાજે અલમ તા ખ કીયામત કાયમ;
યા ઈલાહી ચે ખોદાદોસ્તકા દરખાર રહે.
(ખાદગાહ શુકે ખુદામે માન.)

અન્નમે સખાવત.

બેગીઆ આસાવરી—હારી.

સમજ મન દમણી દમકા મેલા—તળ.

ખોદાદોસ્ત—કરું શુક કીસ મુંહસે તેરા ખુદાયા;

બાદશાહ મુજકો તું બનાયા—કરું.

અકસરે તખ્તો ફાગે અલમ દે લુહસે અપને જહાંમે;
મુલતાં બનાદે દરદમ નકારા ફતહો અફરકા બગલા—કરું.
તુનેલી મેરા ચારખ જહાંમે નામ રખા હમે ખોદાદોસ્ત;
સાયત કોહ દરપર મેરે આયા કિરકો ન ખાલી શીરાયા—કરું.
નામપે તેરે બે માંગે દીયા હું રાજ્ગી માંગેતો દેહ;
કુરખાન કરદું બન ઝખાંપર નામ તેરા કોઈ લાયા—કરું.
અપશે ફકીરોકો તુ બાદશાહી આહે અગર એક પલમે;
એર બાદશાહોપે લાકે નખાલી ચારખ તુદરદર શીરાયા—કરું.
ચારખ “ઝરીફ” હયે બન્દોમે તેરે રખ શર્મ દોનો જહાંમે;
બન્દોમે તેરે બલા મા ખુરા હયે સર હયે અદબસે ખુદાયા—કરું.

(રામશગર દોઆએ બાંદરાજી દેતા બાદશાહકો.)

કાલીંગડા—કાહારવા.

છોડી બામનકી—તળ.

રામશગર—હો કમુલ અયે ખુદા, શાહકે નમક ખારોકી દોઆ—હો.
રહે યે કાયમ તખ્તો તાજ કિમે ખેઝર કર શાહકો અના—હો કમુલ.
તેરી સખાવત હયે મશહૂર, હાતીમ હયે તેરે દરકા ગદા—હો કમુલ.
દરપે બે તેરે આયા ફકીર, હસકો તુ મુલતાં બનાદીયા—હો કમુલ.
સાયા ખુદાકા હોવે તુજપર, હમપે રહે સાયા તેરા—હો કમુલ.
મીસલે ફરીદું ઈનરોઝોં તુ, રહે ઝમીકા હો ફરમા રવા—હો કમુલ.
(યેક ફકીર આકે દરે દરખાસ પર સવાલ કરના)

ઝપ્પાની.

ફકીર—(અંદરમે) ભલા હો બાપુ ભલા હો સખીકા બોલબાલા હયે.
ખોદાદોસ્ત—અયે ચોખદાર જલ્દ જા: ખાહેર કોન આયા હયે ખ-
ખર લા ?

ચોખદાર—બહોત ખુબ.

અયે તુ કોન હયે કંચુ ચીલાતા હયે,

હલક અપના ફાડ મગ્ગ મેરા ખાતા હયે ?

ફકીર—બાપા બાદશાહકો ખખર દે કે યક ફકીર મુલાકાતકો આ-
યા હયે, સાર્ધિકા તુગપર સાયા હયે.

ચોખદાર—અયે બાદશાહે જાંદા, રશકે હાતીમ ગયેરને નાશેરવાં-
યક ફકીર દરે દૌલત પર આયા હયે, ફકીર કામીલ હયે, દરખા-
રમે આનેકા સાર્ધલ હયે.

ખોદાદોસ્ત—અછછા જાઓ, સાથ ઈઝતકે દરબારમે લેઓઓ ?

ચોખદાર—બહોત ખુબ.

ફકીર—ભલા હો બાપુ ભલા હો.

ખોદાદોસ્ત—અયે રાહબરે ખુદા, ઈસ ગરીબસે કયા મુદદઆ રખ-
તે હો, ખરાયે ખુદા જલ્દ બયાં કરો, તા બમકદુર બગ્ગ લાઝો ?
(ફકીર સવાસે દૌલત કરના તીન દીનકે વાસ્તે)

જીલા—મસનવી.

જફા વો સીતમકી સઝાવાર હું—તર્જ.

ફકીર—સુન અયે, શાહ તુ ઈસ ગદાકા કલામ;
મુકરર. ખોદાદોસ્ત હયે તેરા નામ—સુન.

તો દે તીન દીન મુજકો શાહી તેરી;
એહી પેશે હક હયે ગવાહી તેરી—સુન.
ઉતર તખ્તસે દે મુજે અપના રાજ;
મેરે સરપે રખદે ઉતાર અપના તાજ—સુન.
મુજે સલતનત અપની લીલાહ દે;
ખોદા દોસ્ત જખ મંઝે કહુંગા તુજેહ—સુન.
ફકીરોંકો દૌલતકી પરવા હયે કબ;
મુકરર મંઝે આયા હું અજ હુકમે રખ—સુન.

કહ્યાન—ગજલ.

મારના હોતો મુજે માર સટો ખીસમીલા—તજ.

ખોદાદોરન—સલતનત ક્યા કે મેરી જન હયે લે ખીસમીલા;
નામે અલાહપે કુરખાન હયે લે ખીસમીલા—સલતનત.
અયે વઝીરો કરો સખ મીલકે દતાઅત ઈસકી;
ફ્રીજ યે તાપ્પયે ફરમાન હયે લે ખીસમીલા—સલતનત.
ખાદશાહ હોકે નકર જુદમ ગરીબોંપે રવા;
હોગા ઈસમે તેરા નુકસાન હયે લે ખીસમીલા—સલતનત.
અદલો ઈનસાફસે દીલ શાદ રઅઘયતકા કરે;
ગર તુજેહ શાહીકી અરમાન હયે લે ખીસમીલા—સલતનત.
મેરે ખાનીંદ કરેગા હુ ગર અદલો ઈનસાફ;
તેરા અલાહી નીગાહખામ હયે લે ખીસમીલા—સલતનત.
તાજ લે સરપે રખ આ તખ્તપે અખ ખઝેઠ મેરે;
પહેન યે ખીલઅતે ખાશાંન હયે લે ખીસમીલા—સલતનત.
દેકે જતા હું રીયાસત યે ગદાકો અયે “ઝરીફ;”

સરપે મેરે તેરા એરેસાન હયે લે બીસમીલા—સલતનત.

(ખાદાદોસ્ત ફકીરકુ તીન દીનકે વાસ્તે સલતનત દેના,

ફકીરકા તખ્તપે અએહકે ગાના)

જુલા-કુમરી,

ભટકા હું મંએ ખારા ખરસ તક-તર્જ.

ફકીર—આયાથા મંએ ફકીર બનકર તખ્તપે સુલતાં અયેહા હું.

ખવાબકા આલમ હયે ચાલવે બેદારી મંએ હયેરાં અયેહાહું—આયાથા.

ખવાબ નહી બેદારી હયે સલતનત ખુદાને દીયા મુજે;

અયેશો અશરત કરતા હુવા દરબાર દરમીઆ અયેહાહું—આયાથા.

પીલુ-મસનવી.

કહું ક્યા ફલકકા સતાયા હું મંએ—તર્જ.

ખાદાદોસ્ત—હુવે તીન દીન શાહ સાહેબ શીતાબ;

કે આયા હું મંએ દીજીએ કુચ જવાબ—હુવે.

બધાં કીજીએ જલ્દ બહેરે ખુદા;

કે હયે દેર શાહીકે દેનેમે આ—હુવે.

જુલા-મસનવી.

અરે લાલદેક ઇસ તરફ જલ્દ આ—તર્જ.

ફકીર—તુ સુન અયે ખાદા દોસ્ત વાલા હસબ;

નકર મુજસે તુ ખાદશાહી તલબ—તુ.

તેરે ઇમ્તેહાંકો થા દૈલત લીઆ;

મુજે સલતનતકા મીલા અબ મઝા—તુ.

યે દૈલત ખુદા વાસ્તે અખશાદે મુજેહ;

ઓર ફકીરી મંએ અખશા તુજેહ—તુ.

મજકુર—તર્જ.

ખોદાદોસ્ત—બદીલ તુજકો બખ્શા ખુદાકી કસમ,
 મુબારક હો તુજકો ચે જાહો હશમ—બદીલ૦
 બહોત દીન તો મંએ બાદરાખી કીયા,
 ફકીરીકાબી દેખીએ અબ મજા—બદીલ.
 (ખોદાદોસ્ત અપના લીબાસો તાજ ફકીરકુ હેકે, ફકીરકી
 કંફની આપ પહેનકે જાના.)

બાબ પહેલા—પરદા દુસરા.

રાસ્તા.

(ખોદાદોસ્ત લીબાસે ફકીરીમે ખુશ હોકે શુક્રે ખુદા કરના.)

ભયેરવી—ગઝલ.

ધરકમે તેરે કોહે ગમ સરપે લીયા જો હો સો હો—તર્જ.
 ખો—નામે ખુદાપે સલતનત હમને દીયા જો હો સો હો;
 અએશો તરબ ફકીર હો તર્ક કીયા જો હો સો હો—નામે૦
 બખ્શાશા તુહી કરરો ફર તખ્તો સીપાહી તાજો ઝર;
 વો મંએને તેરે નામ પર સદકા કીયા જો હો સો હો—નામે૦
 ધરકે ખુદામે મુર્ખ રૂ હો જાગી થી પ્રે આરઝુ;
 સરકો કટા બહા લહુ હુંગા શીદા જો હો સો હો—નામે૦
 નામપે તેરે કીરદીગાર છોડકે શેહેર ઔર દયાર;
 મુએ બીયાબ્યાં કોહસાર સરસે ચલા જો હો સો હો—નામે૦
 તુજપે શીદા હયે જાનો તન ઔર મેરે ફરઝદો જન;
 મીસ્લે “ઝરીફ” એ વતન હું બરમલા જો હો સો હો—નામે૦

ઝપ્પાની.

બોદાદોસ્ત—અયે શાહાંકે શાહ, બેપરવા તેરે નામપર આદ-
શાહી કયા માલ હયે, જન મેરી કુરખાન કરદું હરદમ યેહી
ખીયાલ હયે!

ખયેત.

અરમે ઈનસાફસે ખાલકઠી ખુદાઈ દેખો;
અબી સુલતાનકો ખખ્શા હયે ગદાઈ દેખો.

ઝપ્પાની.

અયે યારે દેખો અબી મંઝે લીખાસે શાહાના પહેને તખ્તે
સલતનતપર ખયેઠે દરખાર કર રહાયા, યક અરમ અદનમે કયાયા
ઘૈર કયા હો ગયા, યેહ લીખાસે ફકીરી મીલા !

ખયેત.

દોરંગી ઝમાનેકી મશહુર હયે;
ઠહીં સાયા હયે ઘૈર કંહી નુર હયે.

ઝપ્પાની.

અમેર અબ મહેલમે જતાહું, અપને યાર, વફાદાર, ગમખાર
જાનીસાર, જાનીસે અપના અહવાલ પુરમલાલ, ખંયાન કરું, દેખું
વોહ અમરે ખુદાપર રાજ હયે યા નહી.

ખાખ પહેલા—પરદા તીસરા.

મહેલ.

(દીખલાઈ દેના માહરફા પલંગપર સોતે હુવે દેનો લડકો સમેત,
સાહેલીયાંકા ગાકે જમાના.)

પીલુ—કુમરી.

સુનીયો મેરી | શાહાબદી—તર્જ.

સહેલીયાં—દેરસે સોતી હુવી હો ઉઠો મેરી જન;

કરં તુમપે મંએ કુરખાન—દેરસે.

આરાસ્તા હો મસદનપે ખયેઠો;

કોઈ દમમે આયા ચાહાતે હએ સુલતાન—દેરસે.

ખેવખત સોનેસે અયે શાહઝાદી;

હમદીલ • ધરેશાં હયે હએરાન—દેરસે.

(માહરકા ખવાબસે ખેદાર હોના ઐર આલમે હૈયરતમે ગાના.)

જુલા—ગજલ.

ઇસ આતશે ઉલ્કતને ક્યા આગ લગાદી—તર્જ.

માહુર—હએખતઝદા કયા ખવાબ દીખાયા મેરે અલ્લાહ;

દીલકો મેરે ખેચએન બનાયા મેરે અલ્લાહ—હયેખત.

પહેને હુવે કફની વોહ ફકીરોંકી તરાહસે;

મુઝકો મેરા સુલતાં નઝર આયા મેરે અલ્લાહ—હયેખત.

જોગનસી બના મુઝકો મેરે લડકોંકો દરખવાબ;

હમરાહે ખોદા દોસ્ત શીરાયા મેરે અલ્લાહ—હયેખત.

યે આંખ ફરકતી હયે ખુદા ખયેર કર મેરી;

આંખોમે હયે જોગનકા સખાયા મેરે અલ્લાહ—હયેખત.

ગર ખવાબ સહી હોગા મંએ રાઝી હું “ઝરીફ” અબ;

યેહ બેદ ન કુચ ધ્યાનમે આયા મેરે અલ્લાહ—હયેખત.

(સહેલીયાં તસક્કી દેના ગાકે શાહઝાદીકું)

પરજ કાલીંગડા—હોરી.

પા લાગુ કર જેરી—તર્જ.

સહુલીયાં—ખોદાદોસ્ત સુલતાંકી ખારી શાહઝાદી હમારી—ખો.
 કયા એતંખાર હયે ખવાખદા જનની કરતી અપસ બેકારી;
 કર દુર ખવાખદી શીકડો દીલસે કુરખાન હું તુમપે વારી—ખો.
 આં તખાદી લેરે દુશ્મનોપર તા દેખે ઝીલ્લતો ખવારી;
 તુમહો સલામત દરગાહે હકમે હરદમ દોઆ હયે હમારી—ખો.
 કાયમ રહે ચે દૌલતો હુશમત તખ્તો અલમ તાજદારી;
 શામે સદર રહો અયેશો ખુશીમે હમ કરતે ખીદમત ગુઝારી—ખો.
 સર સખ્ત બામે રીયાસતકો હરદમ રખેગા ખલાકે ખારી;
 બાદે ખીઝકે બદલે હમીશાં કાયમ હો બાદે બાહારી—ખો.
 ખાદીમ તુમારી ખડી હયે અદખસે હુકમકી હયે ઈન્તેઝારી;
 વખત હુવા સુલતાંકી મહેલમે આયેગી અબ સવારી—ખો.
 (આના ખોદાદોસ્તકા ફકીરી હાલમે માહર દેખકે ગબરોના.)

ઝખાની.

માહુડ—યા ખુદાવંદા ચે ખવાખ હયે! યા આલમે બેદારી હયે!
 આસાર ખુરે નજર આતે હયે, અયે મેરે સરતાજ ચે કયાન્તેરા
 અહવાલ. પુરમલાલ હયે કે જસકે દેખેસે જાન હએરાન, દીલ
 પરેશાન હું, બરાએ ખુદા જલ્દ બંધાન કરો તાકે દીલે બેકારારકો
 કરાર હાસીલ હો !

બયેત.

ખોદાદોસ્ત—ફૂચકી અપની અબ તયારી હયે,
 તેરા હાફેઝ જમાબે બારી હયે.

બરહુન્સ—ગજલ.

ગર હમને દીઝ સનમકુ દીયા—તર્જ.

રાઝી અમે બીબી અમરે ખુદાપર નય યા નહી;
યુ' મરઝીએ ખુદા તુ શાકીર હયે યા નહી—રાઝી.
દૌલતથી અમેશો નીયામતો આરામો રઝેન થા;
અખ બે કસીકે હાલસે માહેર હયે યા નહી—રાઝી.
બનકર ફકીર દેખે ફકીરીકા બી મઝા;
ફાકા કશીકે બુદમપે સાખર હયે યા નહી—રાઝી.
જતા હું ઔર શેહેરકો મંએ છોડ યે વતન;
કહું સાથ મેરે અલને તુ હાઝર હયે યા નહી—રાઝી.

જુલા—ગજલ.

ઈસ આતશે ઉદ્દતને ક્યા આગ લગાદી—તર્જ

માહુરૂ—શાહા તેરી કનીઝ હું ઔર તાબેદાર હું;
તુજપર મંએ જનો દીલસે રીદા હું નીસાર હું—શાહા.
દૌલતબી ઉસનેદીથી ફકીરીબી ઉસનેદી;
હર હાલમે મંએ તુજસે સીવા પાયેદાર હું—શાહા.
શાહીસે બડકે ખુશ હું ફકીરીકે હાલમે;
બચ્ચોંકે ગમસે આહ મગર બેકરાર હું—શાહા.
ગરમીસે આફતાબ કે ચુક્કર ન મુખ જાંયે;
લાલાકે તરહ ગમસે દીલે દાગદાર હું—શાહા.
રાહતમે થી શરીક રહું રન્જમેબી સાથ;
હર તરહ બાદશાહ તેરી ખીદમત ચુક્કર હું—શાહા.

(આના દોનો લડકોંકા, ખોદાદોસ્તકુ ફકીરી હાલમે દેખકે
ગાના ગામગીન શેર.)

શાહુ—નઉહા.

ખડા—હાયે બાબા વાયે બાબા, લાઇ ફીરમતને હમપે તબાહી;
છોટા—યા ખુદાને દીયા બાદશાહી, કીસકો બખ્શ દીયે તાજ શાહી
ખડા—હાયે બાબા વાયે બાબા, છોડ શાહી ફકીરી લીએ હો;
હયે બાબા વાયે બાબા, ગેરવા રંગ કપડે કીયે હો;
છોટા—હમકોબી અબ ફકીર ખનાવો, હાલ હમકો ફકીરી પીનાહવો
ખડા—હાયે બાબા વાયે બાબા, હમકોબી સાયહી લે ચલો તુમ;
હાયે બાબા વાયે બાબા, ખાક મુહપર હમારે મનો તુમ;
છોટા—હમબી અપના લીખાસ ઉતારે, બેસ બેગીકા તનપે સવારે;
ખડા—હાયે બાબા વાયે બાબા, હયે કીયામત બુદ્દાઈ તુમારી;
હાયે બાબા વાયે બાબા, ગમસે બયેગી જન હમારી;
છોટા—હમબી કુરબાં હયે નામે ખુદાપર, સરસે ચલતો હયે રોહ રઝાપર
ખડા—હાયે બાબા વાયે બાબા, હએ “ઝરીફે” હઝીકી ચે તદબીર;
હાયે બાબા વાયે બાબા, શહેરકો છોડ ચલીએ બ તકદીર;
છોટા—અયે “ઝરીફે” હઝીફમયમનસે નીકલેગેબયેસે ખુલખુલચમનસે
ખડા—હાયે બાબા વાયે બાબા, લાઇ ફીરમતને હમપે તબાહી.

શેઅર.

ખોદાદોસ્ત—અએ મેરે લખ્તે જગર રાહતે જા નુરે નઝર,
માહરૂ—હમતો જતો હએ રહો જા તુમ નાનાકે ઘર;
ખડા લડકા—છોડકે તુમકો યહાં હમ ન કંહી જાયેગે;
છોટા લડકા—ગદ ન લે જાવેમે તુમ હમ યહી મરજાયેગે;

બયેત.

ખોદાદોસ્ત—તદબીર ક્યા કર મેરે કીરમતકી બાત હયે;
કીરમત ખરાબ હોતો ગીલા કીસકે સાથ હયે.

રૂખાઈ

ખોદાદોસ્ત—પહેનલો લડકો કરન બાબાબી કરની પોશ હયે;
સાથ લે મંએ તુમકો ચલતા હું અલમકા જ્નેશ હયે;
ખીસતરે ગુલ છોડકે અબ ખાકપર સોના પડા,
ક્યા કર અયેવાને શાહી ખાનુમા ખરદોશ હયે.

બયેત.

ખોદાદોસ્ત—ઉલ્ફને ખાલકે ખારીમે વતન છૂટે હયે,
ખુલખુલા ફરલે ખાહારીમે ચમન છૂટે હયે.

બાબ પહેલા-પરદા ચૌથા.

રાસ્તા.

(આના ચન્દ આદમીઓંકા બાઅદ દાનીશ્મન્દ આકે કહેના ઉનસે.)

ઝખાની.

દાનીશ્મન્દ—અયે.યારે ક્યા તુમ લોગ મુજેહ પયેછાનતે હો યા
નહી! કે મંએ કોન હું સુનો? શહેરે યમનમે જો બેડે બડે અમીર
હયે ઉનસે બરેહી બડે અમીરકા મંએ લડકા હું, જબ બાપ મેરે
ગુઝર ગયે ખોતસી દૌલત મેરે હાથ લગી, થોડેહી દીનોમે અયેશો
અશરત કરે ઉડા દાલા અબ ઇસ દાલકો પોંહોઆ હું, જયેસા કે:

તુમ મુજેલ દેખને હો, મગર અબી મજેલમે રહેતાહું. લલા તુમ લોગોંકો કુચ અપને શહેરકી ખખરબી હયે યા નહી !

દુસરા આદમી—અરે યાર હમકો શહેરકી ખખરસે કુચ પેઠ
ભરતા હમે ? નહી, શીર કયા મતલબ, હમ અપને રોઝમારકી
શીકમે ગીરફતાર હંએ માલુમ હુવા આપકો શહેરકી શીકને
અકસીર કરદી, ઈસ દરગઢકો પેહેચાઈ, વોહ મસલ કાજી સાઈ-
ખકી યાદ આઈ, કયું કાજી સાહેબ દુખસે હોવે કેહેતે હયે કયા
કરું શહેરકી શીક હયે. ખયેર લાઇ આપકુ માલુમ હો તો કહો,
દેખે હો દીખાવ, સુનેહો સુનાવ ખાલી હમારા સર ન શીરાવ?

દાનીશમન્દ—સુનો યારો ઇસ ખાતમે કયા કલામ હયે, પર અક-
સોસકા મુકામ હયે, અપના ખાદશાહ ખાદાદોસ્ત યક ફકીરકો
લીલાલ રાજદે આપ ફકીર હો મહેલમે ગવા હયે, ખુદા
જાને ઐરત ખચ્ચોંકોબી ફકીર ખના કંહી શહેર યુમન દોડ
નીકલ ન જાય, યે સરાસર અહમકી હયે, ઈસકો સખાવત નહી
કહેતે, હાં, નામે ખુદાપર આધી દુગાની દેના, મગર વોહબી
વખતપર, નહી તો માઅફ કરો કહે દેના, કયા દેર લગતી હયે ?
યેબી સવાબસે ખાલી નહી, સખીસે સુમ બલા ઝટપટ જખામ
દે, અયે દાનીશમન્દ સમ હયે, પાઈ દો પાઇ ગાંહકી દે દેના પર
કીસીકો અકલ ન દેના. દેખો દેખો ખાદશાહ સાહેબ આ સુરત
ખનાએ ચલે આતે હંએ, ચાહવાહા! ખુબ! યક ન શુદ દોશુદ
ખતકે સેહ શુદ ઐરત ખચ્ચોંકોબી લુગ લગોટા બધા ફકીર
ખના સાથલી લીએ આતે હયે, ખુદા ખયેર કરે અકસર બે
ખાદશાહોંકી અકલ છોટી હોતી હયે, યારો અખ મકાનમે જા-
તા હું મેરે દીલારામ ગુલનદાંમકો યે ખખર સુનાતા હું શીર

શેહેરે યમનસે રખસત હોતા હું ખીરાદરો ખુદા હાદ્રેઝ, યે બન્દા
નતા હયે.

(ખોદાદોસ્તકા આના ઐરત ગચ્ચોંકુ લેકે.)

કહ્યાન—મજલ.

તકકા હોતા હયે અયેસાબી—તર્જ.

ખોદાદોસ્ત—મોસમે ગુલમે હયે યું હમને વતનસે નીકલે;
જસ તરાહ ખુલખુલે શયેદા હયે ચમનસે નીકલે—મોસમે.
અહલે જૈહરકી નહી કદ્ર વતનમે હોતી;
કદ્ર ખડખડી હયે જળ લાલ યમનસે નીકલે—મોસમે.
બન્દ જબતક હયે મોઅતર નહી હોતા હયે દમાગ;
મુસ્ક જળ હોતા હયે નાફા જો હરનસે નીકલે—મોસમે.
સલતનતકો હમે યું રાહે ખુદાપર દેકે;
જસ તરાહ આદમો હવાથે અદનસે નીકલે—મોસમે.
ઐર શાહી વોહ શહનશાહે હકીકી દેગા,
કામ ખાલેકકે હયે કમ ચખે કોહનસે નીકલે—મોસમે.

પરજ કાલીંગડા—કુમરી.

ગયા હુકમ મેરા અયે દેવ ખીસર—તર્જ.

માહુર—શાહા દેખ તોરે દો ગુરે નઝર;
ગમસે ધરકત હયે મારા જગર—શાહા.
આવો મોરે જની છતીઅનસે લગાલુ;
કાહે કરે લેગલે કીધર—શાહા.
બલબલ જાગે મુખ મુરજા ગયો;

અન્નેન નહી મોહે આઠ પદર—શાહા.
હરકી દયાસે ખાલક મોરે;
મુશકીલ યે જનયેગી મુઝર—શાહા.

શીઅર.

ખોદાદોસ્ત—દરો દીવારપે હસરતસે નઝર કરતો હંએ;
પુશ રહો અહલે વતન હમતો સદર કરતો હંએ.
(જનના સખકા.)

ખાખ પહેલા—પરદા પાંચવા.

મકાને દાનીશમન્દ.

(નઝર આના દીલારામકા કારચોખ્ખાનાતે હુવે, આત્મા
દાનીશમન્દકા, ખયાં કરના અહવાલે ખોદાદોસ્ત.)

ઝખાની.

દાનીશમન્દ—અયે ખીખી મંએ આયા મંએ આયા, અયે દીલા-
રામ અપને ખાદશાહકો અકલમંદ જનનતા થા! મગર આજ
માલુમ હુવા, કે નીરા અહમક ઉલ્લુકી દુમ, ખરે ખેસુમ નીકલાદ.
તો યક ફકીર, મક્કાર જૈયાર, અપની અયારીસે સવાલ સલતન-
કા કીયા, કે.તીન દીનકે. વાસ્તે યેહ તખ્તો તાજ લીલાહ મુજેહ
દે, ખસ ખેસુનતેહી ઉલ્લુકા પઠા, અછા ખોલ ઉઠા.

દીલારામ—અયે ખેવકુદ અકલે ખામ, તેરા કીસને રખા દાની-
શમન્દ નામ.૧.

દાનીશમન્દ—કયું કયું અથે ચુલન્દામ, દીલારામ, મેરે નામસે તુમેહ કયા કામ ?

દીલારામ—અથે મીઆ મંએ સચ કહેતી હું અગર તુમહી અપની અકલે ના કામકો કામમે લાતે તો બાદશાહ ન બન જાતે ?

દાનીશમન્દ— અરે હાં ! હાં ! અબ મંએ સમજા ચે મુજસે બડી બેવકુશી હો ગઈ અગર પહેલીહી માલુમ હોતા તો ફકીર બન-કર સવાલ કરતા, અબીતક બાદશાહો કયે ચક મુલક, બડે બડે બયેસેકે મજગામ, ગીરગામ, નાયગામ. બીલગામ, બાદ ઉસકે ફનસવાડી, ચુલાલવાડી, કાંદાચાડી, તાલવાડી, ચંદનવાડી, ઔર કામાડીપુરા, ઈસ્લામપુરા, મદનપુરા, નરસીંગપુરા, સખપુરા સોનાપુરા, શીરતો દાદરા, વાંદરા, કીરોલ, મુરોલ, ચેહ સખ અકલીમ ફતાહ કરકે લશ્કર દબલ રીયાસત ટીબલ કર દેતા; હાથે અફસોસ સદ અફસોસ ! અબ કયા ખાક દૌલત મીલેગી ! મગર હીસેકે ઘોડેકો બેવકુશીકી લગામ લગા, મએ-દાને હીમાકતમે દૌડાતા હું, કીસ્મતકો હવાપર ઉડાતા હું ચાને વાંહ જાતાં હું ઉસ નયે બાદશાહસે સવાલે દૌલત કરતા હું, મગર અંદીશા ચેહ હયે કે ઉસ બીખારીકો દૌલતકા મઝાહ મીલા હયે, મુજેહતો કયા, તીન દીન બાદ બાદશાહકોહી ન દીઆ. અથે દીલારામ તુ ચકીન બન કે તેરી મેરી કીસ્મતસે વોહ દૌલત મુજેહ મીલે. તો જરૂર ચક કલમ વઝીરોંકો નીકાલ દુંગા, બાદ-શાહી ઔર વઝીરોંકા કામ મંએ અકેલા ચલા સકતા હું ઔર અઝાગંગા, શીર બે ફાયેદા તન્ખા દેના આકલોંકા કામ નહી અગર દીયા તો દાનીશમન્દ મેરા નામ નહી, અછછ દીલારામ, મંએ અબી જાતા હું ફકીર હો સવાલ કરતા હું, વાહવાહ

મંથેલી આદમી છોટા હું પર બડા અહમક હું જો કહેનાયા બોહતો:
જુલ, બાતોંકા જુલ, કરદીઆ, તોબાહ તોબાહ !

દીલારામ—કયું સાહેબ ખચેરતો હયે. આપમે આપ બડબડા રહે-
હો, બાતોંકે કવે ચડા લડા રહે હો.

દાનીશમન્દ—અયે ખીખી કયા કહું આજર અપના બાદશાહ ખોદા-
દોસ્ત ફકીરકો દોલત દે આપ ફકીરી લે ઐરત બન્ધાં કો હમ-
રા લે કહીં નીકલ ગયા, બેદતર હયે અમબી છડેછાટ, ખડેબાટ,
હંએ. ચલો કીસી શહેરકો જાંએ, યાંહ રેહેકર કયા કરે, ચલો ?
દીલારામ—અયે મીયા સચ હયે જળ્ય અયેસે બડે બાદશાહકો ઇસ
જન ગુઝર ન હુવાતો કહો હમારા કલા રીકાના, ચલો અનબી
ચલે, પર ખચે રાહાબી ગુઝર હયે યા નહીં?

દાનીશમન્દ—અરી ખચ ખચ કયા કહેતી હો. કયા તેરે પાસ
નહી ! અરે તુ બડી હુશીઆર હયે, આધી દુગાની માને પાઈ દો
પાછ કરકે કીતને ચેક રૂપૈયે જમાઈ હોગી, આજતો નીકાલ કહીં
ન કહીં છીપાઈ હોગી.

દીલારામ—વાહ વાહ મીઆ સાહેબ, આપલીને ઝેવર બેચ ખાઈ
શીર બારી સાડી ચોલીપર આછ, સુફતકા ઘોબી, સુફતકા નાઈ,
પકી પકાઈ, શીરમાલ આછ, દુધ સકરકે સાથ ન અખાઈ, જળ્ય
મંગા દેતીથી મલાઈ, તબ આપને દબા દબાકે ખાઈ, મંચે કશં
લલાછ, તુમ કરો ખુરાઈ. છુપાછ છુપાઈ કહેને ઝરા શર્મ ન આઈ ?

દાનીશમન્દ—કયા ચેહ બાતેં મુજેહ સુનાછ ? મંએ હું સીપાછ
ગાજરકી પુંગી બનાછ, બજતો બજાઈ. નહી તોડ ખાઈ ? કયા
મંએ કમા નહીં સકતા હું ? પર કયા કરે મેરી જાન તુજેહ અકે-
લી છોડ કહીં જા નહીં સકતા હું, અરે લે સફરકા ખચ લા દેતા હું.

દીલારામ—શાઆશ શાઆશ મીઆ મરદોકોં એહી ચાહીએ. કે
હીમત રખેં જલા ચેહતો બતાવ કંદાસે લાતે હો ઐર કોન
હેતા હયે ?

દાનીશમન્દ—અરે રૂંચે કયા કહેતી હએ અપને ધરમે જારે
હયે તુમ તૈયારી સફરકી કરો, મંએ સામાન લીએ આતા હું.

(દાનીશમન્દકા મકાનમેસે સારંગી તખલા નીકાલના.)

દીલારામ—અયે મીઆ ચેહ તખલા સારંગી કયા કરોગે ?

દાનીશમન્દ—કયા કરંગા ? બેચુંગા ? યા મારવાડીકે પાસ થપા-
જોંગા. યાને ગીરો રખુંગા, પડે પડે ખરાબ હોતે હંએ ?

દીલારામ—વાહ વાહ સાહેબ ખુબ ? અગર ચલના મંજુર હો,
ખીરમીલ્લા ચલો ? દેખો બાદશાહ ખુદાદોસ્ત ઐરત બચ્ચોંકા
કીસ હાલસે લે ગયા ? અમલી રાહે તવક્કલપર કદમ મારે
ચકીન કામીલ હએ કે મન્જીલે મુરાદકો પેંહચેં, ચલો ખુદા
રઝઝાક હએ યા નહી ?

દાનીશમન્દ—અયે જાનેમન ચલો ? પર ચેહતો બતાવ તખલા
સારંગી કોન ઉઠાલે ચલેગા ?

દીલારામ—મીઆ સાહેબ મુજેહ ફાકા કરના મન્જુર હયે, ચે સા-
માન સાથ લેના ઝરર હયે.

દાનીશમન્દ—અહી ખીખી સારંગી તુમ બગલમે મારલો મંએ
તખલા પીઠપર ઉઠા લેતા હું ?

(દાનીશમન્દ સખ સામાન ખંધે પર ઉઠા દીલારામકુ સાત લે જાતા)

બાબ પહેલા—પરદા છૂંદા.

મુસાફરખાના.

આના ખોદાદોસ્તકા ચીરત બચ્ચોંકુ લીએ હુવે મુસાફરખાનેમે ?

કાલોંગડા—ગજલ.

શીરાતા હયે હમે કાં કાં—તર્જ.

ખોદાદોસ્ત—રઝાયે લકપે રાઝી હો રહો તુ અયે મેરી જાની;
લઝારોં મુશકીલોંકી સખસે હોતી હયે આસાની—રઝાયે.
સફરકે રન્ગે ગમને રંગ પીલા તેરા કર દાલા;
વોહ શુલસે ગાલ મુરજાએ ખીજાં આઈ હયે ખીન પાની—રઝા.
મુસીબત હો તો કયા ગમ હયે અઝીયત હોતો કયા ગમ હયે;
ફકીરી બી દીયા હસને વોહ શીર બખ્શેગા મુલતાની—રઝાયે.
મુસાફરખાના આયા હયે ચલો વાંહ બયેઠકે દમ લે;
ઝરા આરામ કર જાયેગી ખાતરસે પરેશાની—રઝાયે.

જુલા—મસનવી.

જફા ઓં સીતમકી સઝાવાર હું—તર્જ.

માહુદુ—મુસીબતમે ખુશ હું નહી રન્ગે ગમ હયે;
યે તકલીફ લડકોંપે હોતી સીતમ હયે—મુસીબતમે
બલા બચ્ચોંકી હમપે ગુઝરે ખુદાયા;
રહમ કર તુ ઈનપર યે જાએ રહમ હયે—મુસીબતમે
મેરે હોનો લડકોંકો આરામ દે તુ;
હોઆ યે તેરેસે મેરી દમ બ દમ હયે—મુસીબતમે.
ન કર શીફ મેરી મંએ લોડી હું તેરી;

કે રન્જો મુસીબતમે સાખીત કદમ હયે—મુસીબતમે.
અઝીઅત જીયાદ જો હોતી હયે હમપર;
સમજતી હું તેરા યે લુલ્લા કરમ હયે—મુસીબતમે.
(ચેક સોદાગરઅ આના શાહઝાદીકો દેખ આશક હો એકરાસીસે ગાના.)

જુલા—જાંબેટી.

કયેસીરે જલક દીખલાઈ—તજ.

સોદાગર—નાઝો નખરેસે સુંદર નહી;
બરછી નયેનનકી દીલપે મારી—નાઝો.
કાહે કરે કછુ બસ ન ચલત;
હયે મોહે મનકો એકરાસી—બરછી.
એકલ દીલ હયે જુઆ ગલરાવે;
જખસે લાગી હયે પીરીત તેહારી—બરછી.
ગીરાનમે જયેસે છુપ જાએ ચંદર;
અયેસી જોમ લે બયેડી પીઆરી—બરછી.
ફકીરકો દમદે કીસી મકસે ફનસે;
કીજે સુંદરકો લે ફરારી—બરછી.

(રખરે મોદાદોસ્તકે આકે કહેના.)

ભયેરવી—મુસ્તેઝાદ.

મુલ્ક પુર પેચમે દીલ અયેસા ગીરફતાર—તજ.

સોદાગર—

હાલે દીલ કયા મંએ કહું કહેનેકા ચારાહી નહી—હયે ચે કીસ્મતકા લીખા
સખત હયેરતમે હું ખીન કહેનેકે ચારાહી નહી—સુનો અયે મરદે ખુદ
સુનીએ દુરવીશ મેરા હાલ મંએ હું સોદાગર—મન્ઝીલે તએ કર કર;

भइये वालोने सामान उताराही नही-आध रौनेकी सदा;
 लामेला थी मेरी औरत गये नहि माहा गुजर-दर्दसे हये मुजतर;
 गुज्र भुदाके कोल भस वप्त हमाराही नही-वप्त हये मुजपे खुरा;
 दार्द को छुंठके लायार हुवा शीर आया-यहां मतलब पाया;
 तुम सीवा दोस्त मेरा कोल भुदाराही नही-रहम कर मुजपे खरा;
 आपका भीभीका लीझाह भज्जत होगे-जके तां डरसे भीले;
 भरही जयेगी सीवा यवनेके याराही नही-जुने नाहक होगा;
 तेरी भीभी यहां पे'हयेगीतो जन्मयेगी-वरन भर जयेगी;
 कंदे जनेका सीवा तेरे साहाराही नही-हये जडी सरपे कजा.

कालींगडा--काहुरवा.

छोटी आमनकी.--तर्ज.

भोदादोस्त--करके शुके भुदा, साथ ये सैदाभरके ज--करके.
 अहरे भुदा तु अये मेरी जनी, जके किसे आइतसे जया--करके.
 भुशकीलमे भर काम कीसीके, आये तो होगा अपना लला--करके.
 करके तु भीदमत किस औरतकी, देके तसखी शीताज यला--करके.
 राहे भुदा हम दे युके दौलत. नामे भुदा कर जन शीदा--करके.
 (माहर कज्ज जनेका करना लउके भेदार हो बीपट कर जाना)

हुमरी.--भ'जेतो जेमन जन जयेडी--तर्ज.

अज लउका--मेरी माहर जवती कंहा;
 छोडके हमको जता तु यहां--मेरी.
 छोटा लउका--जहरे इलकसे हम आजुज ह'जे;
 हरीआ हये आंभोसे रवां--मेरी.
 अज लउका--हम न इनी गुनेह जाने दे'जे;

અકેત્રે હયે યહાં બાબા જાં—મેરી.
 છોટા લડકા—સાથહી હમકો લે અલ માદર;
 રોરો હમારી જાવેગી જાં—મેરી.
 બપડા લડકા—“ જરીફ ” કબ માદરસે મીલાવે;
 દેખાએ શીર ખલ્લાકે જહાં—મેરી.

મજકુર તર્જ.

કયું રોતે હો નાદાં.
 ખોદાદોસ્ત—ખારો યે સૌદાગરકા બીબી;
 દરદે શીકમસે હયે હઝેરાં—કયું.
 જાનેસે ઇસકે ઉસ ચૌરતકી;
 મુશકીલ હાવેગી આસાં—કયું.
 સખ કરો તુમ અયે નાદાનો;
 નામે ખુદાપર હો કુરબાં—કયું.

(માહર હુકમે શૌહર બળ લાના, વખતે રૂપસત ગાના,)

કુમોદ—મજલ.

કાસીદા લાદે ખબર ચારકે બર આનેકી—તર્જ.
 માહર—તેરા ફરમાન અયે શાહા મંઝે બળ લાતી હું;
 સાથ ઈસ મરદે ખુદાકે અબી મંઝે જાતી હું—તેરા.
 દેખું કીસ હાલમે બીબી હયે યે સૌદાગરકા;
 ગર ખુદા ખયેરસે લે આયા તો મંઝે આતી હું—તેરા.
 જો મુકદ્દરમે લીખા મેરે વહી હોવેગા;
 મે સુનાકે દીલે ખેતાબકો સમજાતી હું—તેરા.
 તુમસે હોતી હું જુદા અયે મેરે ખારે બડકો;

रे। न तुम पहले प्रुदा आगिगी मंझे नती हूं—तेरा।
 शीर प्रुदा तुमसे भीलाया तो भीलुंगा आकार;
 अये “अरीइ” दीसे सद याक मंझे गलराती हूं—तेरा।
 (भाइर सौदागरके सात नना, लउके ज़िद करना जोदाहोस्त
 भाइरके आनेमे देर होनेसे गलराके जाना.)

लला परहुन्स—डुमरी.

लला नल नलजे तोरे भीन सजना—तर्ज.
 जोदा०—काहेकरं मेरा दील धरकत हये क्युं नही सजनी आधिरे—का०
 देर हुवी तोरे देपने नलि, आबक रोवत क्युं समनलि;
 भीन तोरे मोहे कल न पडतहये, ननभोरी गलराधरे—का०

पाप पहला—परदा सातवां.

जंगल.

(जोदाहोस्तका आना जंगलमे तलाशे भीभी करते हुवे.)

कल्यान—गजल.

तक्रका होता हये अयेसाभी—तर्ज.
 जोदाहोस्त—कीस तरक आदे सभा वोह गुले गुलज़ार गया;
 गुलगुले दीलको मेरे छोडके परभार गया—कीस.
 दरदो गम रन्गे अलममे मेरा हरदम था शरीक;
 क्युं न गलराजि के मारण मेरा गमभार गया—कीस.
 करके दीलपरको प्रुदा मुनसे कहे कया पाया;

તેડાપન તેરા ના અયે ચખે સીનમગાર ગયા—કીસ,
 જયે હયેરત હયે હકીમ આતે હયે ખીમારકે પાસ;
 અયે મસીહા તુ મુજે છોડકે ખીમાર ગયા—કીસ,
 શુકે અસ્લાહકે સીવા શીકવા શીકાયત ન કીયા,
 તખ્ત આ તાજ ગયા મુલક વોહ દીલદાર ગયા—કીસ.

કાલીંગડા—લાવની.

ધરસે ગર્હ મોરી ખારી—તર્જ.

ગર્હ કીધર મોરી દીલજની, નહી પાયા તોરી નશાની—ગઇ.

શેઝમર.

ખુદા દુશ્મનકોખી ઈસ તરહકી આકૃતમે ના દાલે,
 તડપતે હંએ જુદાઈસે યે દોનો નાઝકે પાલે,
 ઝખાંપર કયું ન આ જયેગે મેરે આહ આર નાલે,
 શીરા હું કુડતે યાં તક પડે હંએ પચેરમે છાલે,
 મંએને ખાક જહાંકી છાની——નહી પાયા,
 જીગરકે ચાકકો મંએ તારસે અશકોંકે સીતા હું,
 યે ગમ ખા ખાકે તેરા ખુને દીલકો અપને પીતાહું,
 તાઅજજીઅ હયે મુજે કીસ તરહ મંએ બે યાર જીતાહું,
 હુવે કયે સાલ હયે બસ આખ આર દાના ન છીતાહું,
 હુવા ખુન જીમરકા પાની——નહી પાયા.
 શીકાયતકા મુખન યારબ ઝખાંપે મંએ ન લાઝીંગા,
 લીખા તકદીરમે જો હંએ મેરે બેશક વોહ પાઝીંગા,
 જો કોહે ગમબી આવે રખર સપે ઘીઝીંગા,
 જહાં તકદીર લેનુવેગી વાંહ ચલ સરસે જીઝીંગા.

હયે દીલકો અબસ હમેરાની——નહી પાયા
 ગુદાઇ પારકી યા મર્મે કજરોકી અદાવત હમે,
 સમજતા હું કે મેરે હાલપે તેરી ઈનાયત હમે,
 યે દીલ કાલખમે યક હમે કયા કહું ન એ ડિસકી હાલત હમે,
 અતમ હમે સોઝ હમે ઔર દરદો ગમ હમે રન્ને આફત હમે
 કીસ કીસકી કશં મેલમાની——નહી પાયા.
 તપકલ પર રહે કાધમ વહી બન્દોમે કામીલ હમે,
 રહે સાબર ગુદાઇપર વીસાલે યાર હાસીલ હમે.
 અબસ મે ફાયદા યે બેકારી તુજકો અયે દીલ હમે,
 “ઝરીફ” ઝાર મત ગલરા અગરયે સખ્ત મુશકીલ હમે,
 વોહી કરદેગા આસાની——નહી પાયા.

ખામ પહેલા—પરદા આઠવાં.

નદી.

(શીકારીકઃ આના તલાશે શીકારમે ગાતે હુવે ચલે જાના, બાદ ડિસકે
 બોદાદોસ્ત આના સાથ લડકોકે.)

બેપાલી—જબલ—ઈએજી રાહ.

લટકનસે હમ જાતે જમપર—તર્જ.

શીકારી—છોડ સહેરકો શીરતા હું મંજે જંગલ જંગલ મુખ્કો સામ;
 બગજેર મારે શીકાર મેરે દીલકો નહી અબોનો આરામ—છોડ
 તીરો તુજો બરછી બાલા તેજો સીપર હયે ગુરકે સામ;
 તીફલે દખીસ્તાં સેબી કમંતર હયે મેરે આજે બહેરામ—છોડ.

હરનકો મારું ચીતલ મારું જોરો ખર હાતીકો મુદામ;
શેરો પીલંગ ચીતેકો મારના હયે યે મેરા અદના કામ-છોડ.
(જાના શીકારીકા આના ખોદાદોસ્ત લડકોંકો લેકે.)

અબીઆત.

ખોદાદોસ્ત--ખુદાયા યહાં સખત હાએરાન હું,
ન હોડી ન મદ્દા હાએ કયા કરું;
મંએ કીસ તરફા હુંગા યેહ નદીકે પાર,
બતા મુજકો તદબીર પરવદીમાર;
ચક્રા શોરો શરસે યે સઅલાખ હાએ,
કે દહશતસે ઝહરા મેરા આખ હાએ;
મગર દીલમે સોચાં હું તદબીર અખ,
દીખાતી હાએ કયા દેખું તકદીર અખ;
કીનારેપે ચકકો બીઠાતા હું મંએ,
ઔર ચકકો લીએ સાથ જાતા હું મંએ;
યહાં બચેઠ અયે મેરે નાદાન તુ,
ન હો જાન રોરોકે હાએરાન તુ;
ઉધર છોડકે ધસકો આતા હું મંએ,
તુજેહબી ઉઠાકે લે જાતા હું મંએ,

(ખોદાદોસ્ત ચક લડકેકો કીનારેપર બીઠલાકે દુસરે લડકેકો
ખંધેપર બીઠા નદીમે જાના, ચક શેર આકે કીનારે પરકે લડકેપર
હમલા કરના, ચક શીકારીકા આના ઉસ શેરકો બંદુકસે મારકે લડ-
કેકો ઉઠા ધરકો લેજાના. ખોદાદોસ્ત યે હાલત દેખ ગભરાના, લડ-
કેકો નદીમે ગીરના ખોદાદોસ્ત ખુદ જોતે ખાતે હુવે કીનારે પર
પહેંચના.)

હુ ખ પુછોતો હમરા કોઈ નહી—તર્.

શીકારી—સર જુકાકે કરં દીલસે શુકે ખુદા;
ચાંદસા બેટા ખુદાને દીયા—સર.
કીસી અમીરકા હુએગા ચે લડકા;
ખરદેમે દીલકે રખું મંએ છીયા—ચાંદસા.
શેરકે હાતોંસે ઝખમી ગલા હુએ;
ધરકો લેગકે કરં મંએ દયા—ચાંદસા.

(શીકારીકા લડકેકો લેગના બાદ માહીગીરોંકા આ કુચ નાચ
ગાકે નહીમે જલ દાલના ઉસ જલમે ખોદાદોસ્તકા છોટા લડકા આ
ના ઉસ લડકેકો કીલી અપને ધર લે ગના.)

ચાચન.

માહીગીર—ઓશ માજ પોશીઆચા ધાનીઆગો;
આગા સુર આગાસુર મારલા નગો;
કવરે વત તાનદવા તાનદવા ગો;
કાલાબેચી ખારી મદી દબા દુખવલે ગો;
પોસીઆચા ઉરવાન મારલા નગો;
આગાસુર આગાસુર મારલા નગો;
ગો ગોરી ગોગો લીનોરી તીતોરીલી.

બાખ પહેલા—પરદા નંવાં.

જંગલ.

(ખોદાદોસ્ત હાથતે તન્હાઈમે આકે શુકરીયા ગાના.)

નકિહા.

ખાદાદોસ્ત—ગમકા ખાંજર લગા દીલપે કારી,
 હાએ માસુમ વાએ મઝલુમ;
 કયા અજલ આ ગઈથી તુમારી,
 હાએ માસુમ વાએ મઝલુમ;
 કયું ન રોયા કરે પીટ કે સર,
 પારા પારા જીગર હો ન કયું કરે;
 જીંદગી હો ચુકી અબ હમારી,
 હાએ માસુમ વાએ મઝલુમ;
 હુંડને અબ કંહા તુમકો જાગી,
 મેરે ખારે કંહા તુમકો પાગી;
 જીન્દે હોતો કરે ઇન્તેઝારી,
 હાએ માસુમ વાએ મઝલુમ;
 શુક કરતા હું તેરા ખુદાયા,
 સબ છોડા મુજકો તન્હા બનાયા;
 જાનકી અબ હમારે હાએ ખારી,
 હાએ માસુમ વાએ મઝલુમ-
 અયે “ઝરીફ” અબ કરે કયા મંએ તદખીર,
 દેખું શીર કયા દીખાતી હાએ તકદાર;
 આગે ચલનેકી અબ હાએ તયારી,
 હાએ માસુમ વાએ મઝલુમ.

ખાખ પહેલા—પરદા દસવાં.

મકાને સૌદાગર.

(સૌદાગર ખોદાગરનકી ઔરત માહરૂ પર જુલમ કરના બરાયે
પરજા માહરૂ નારાજ હોના ઔર ખઝોદે ખુદાસે સૌદાગરકા
સમજના.)

સૌરઠ—હુમરી.

એક ચતર નાર કર કર સીંગાર—તર્જ.

માહરૂ—સુન અયે અજલમ, કહેતી હું બહમ;
સે તેજે દો હમ, કર સરકો કલમ;
ખાલકકી કસમ, દીખલાદે અદમ—સુન.
ખાની ચે જશા, તુ કરકે દગા;
લાયા ઈસ જા. મુજેહ વોહ બેહયા;
શઅેતાનસે કમ, તુ નહી બેશરમ—સુન

પરજ કાલીંગઠા—હુમરી.

ગયા હુકમ મેશા અયે દેવ ખીસર—તર્જ.

સૌદાગર—કહા માન મેરા તુ અયે દીલબર;
મુજેહ વસ્લસે અખ માયુસ ન કર—કહા.
નીગાહ બરછી પલક હંએ તીરે;
અખઅે પુરખમ હયે ખન્નર—કહા.
કુરખાં હું તુજપર દીલો જાસે;
શઉકને આક કીયા હંએ જીબર—કહા.
વસ્લ ન હોગા મર જાઈગા;

આપણી આપના કાટકે સર—કહા.
ગુલામ આપના જનકે જની;
ગલે લીપટ મેરે આ કર—કહા.

બરહનસ—મજલ.

અર હમને દીલ સનમકો દીયા—નર્જ.

માહુર—ઇસ લાનતીપે કહેર ખુદયા શીતાય કર;
યા આતશે ગઝબસે જલાકે કબાય કર—ઇસ.
નાપાક છુ ન દામને અરમતકો તુ મેરે;
માદર હું તેરી મુજકો ન આલીમ ખરાય કર—ઇસ.
મર જાગીંગી પે કહેના ન માતુંગી જીન્દાર;
મરદુદે હક તુ ચાહુસો મુજપે અઝાય કર—ઇસ.
કયા બેહયા હરામ તેરે સરપે હએ ચડા;
આલીમ ઝરાતો દીલમે ખુદાકા હીજાય કર—ઇસ.
મુશકીલ હએ જનપર મેરે આલીમકે બસમે હું;
ઈમદાદ મેરી બહેરે ખુદા ખુતુરાય કર—ઇસ.

ભએરવી—મુરતેઝાદ.

મુલ્ક પુર પેચમે દીસ અયેસા—તર્જ.

સૌદાગર—

તાલબે વસ્ત હું યુસુફસા તુ ઈનકાર ન કર—હએ ઝલય ખાંકી કસમ;
માન મજનુકા કહા ફૂજીતો તકરાર ન કર—તુજકો લયેલાકી કસમ;
સબકી તાય નહી જનબી મહારાતી હએ—લબપે આ જાતી હએ;
ઝાર હું માન લે કહેના મુજેહ બેઝાર ન કર—દીલે શએદાકી કસમ
મીન્તો આજઝી ઈસ વાસ્તે કરતા હું મ'એ—તુજપે મરતા હું મ'એ;

શરખને વસ્ત્ર પીલા દે મુજેહ ખીમાર ન કર-હએ મસીહાકી કસમ;
 દેખ ઈનકાર અપસ કરતી હએ પચતાએગી-મુફત મર જાએગી;
 મુજસે યે હીલે બહાને અરી મક્રાર ન કર-હકતઆલાકી કસમ;
 મંએ ન માનુંગા ન માનુંગા કબી ખાત તેરી-મુન અયે બદઝાત તેરી;
 જાનતા હું તેરી અસ્મતમુજેહ ઈજહાર ન કર-મેરે મકિલાકી કસમ.

જુલા-મસનવી.

જફા ઓ સીતમકી સઝાવાર.—તર્જ.

માહુરૂ—નકર ખુલ્મ ઝાલીમ તુ ગમનાક હું મંએ;
 કાઈ દમમે જલ બલકે બસ આક હું મંએ—ન૦
 જુદાઈસે બુલબુલકે બાગે જહાંમે;
 મુલોંકી તરાહસે જુગર આક હું મંએ—નકર.
 હએ દામાને અસ્મતકા અલાહ વાલી;
 યે બદકારી કે કારસે પાક હું મંએ—નકર.
 તુ સર કાટલે પર ન માનુંગી કહેના;
 નહી ખઓફ મરનેકા બેબાક હું મંએ—નકર.

ખરહુસ—મસ્નવી.

અરે દેવ તુ હએ યે ક્યા બક રહા.—તર્જ.

સૌદાગર—મંએ દેખું કંહા તક બલારી બલા;
 યે અસ્મત બચાએગી ઓ બેહયા—મંએ
 હએ ઈનકાર તુજકા મેરી ખાતસે;
 બચેગી તુ કયું કર મેરે હાતસે—મંએ.
 તુ કબ તક ન માનેગી કહેના મેરા;
 મંએ ફાફુંગા દામાને અસ્મત તેરા—મંએ.

અંએ દીલબર મેરે કહેનેકો માન જ ;
નહીતો યે ખંજરસે કાકું ગલા—મંએ.

અખીઆત.

માહરૂ—દરોતી હએ કયું મુંજકો અયે બદશઆર,
ખુદાકે લીએ જલદ ખંજરસે માર ;
મરંગીતો આફતસે છુટ જાગી,
નસીબોએ જો હએ વોહી પાવુંગી ;

ખયેત.

ઈસ દઈ દીલસે મઓત હો યા દીલકો તાખ હો ;
કીરમતમે જો લીખા હએ ઈલાહી શીતાબ હો.

અખાની.

સૌદાગર—અફસોસ ! સદ અફસોસ ! મંએને તુજકો કયા કયા
મકરો ફરેખસે યહાં લે આયા, આખેર તુ મેરા કહા નહી માનતી,
ખયેર મલ ઇસ મુલકકે હાકમકે રખર લે જાકે તુજેહ સજા મા-
કુલ દીલાજીંગા, કયું કે વોહ બાદશાહકી મુજપે બડી મહેર-
ખાની હએ.

બાબ પહેલા—પરદા ગીઆરવાં.

રાસ્તા.

(વઝીરે આઝમ આકે બાદશાહે તાતાર મરહુમકે એ-
વઝ દુસરા બાદશાહ બનાને કે લીયે અખીરો વઝીરસે)

સલાહ કરના અમીરો વઝીરકા વઝીરે આઝમકો
મુખ્તાર બનાના)

ઝબાની.

વઝીરે આઝમ—અયે અમીરો વજીર મંએ તુમસે ઇસ ખાતકા
સાઇલ હું, કે અપના સરતાજ, યાને બાદશાહે આદીલ. દરયા
દીલ, ઇસ દારેફાનીકી બાદશાહત છોડકે મુલકે બકાકા જી હાકમ
હો ગયા, અશરત સરા ખાનએ માતમ હો ગયા, બાદશાહ જ-
બસે મર ગયા, હમ સબકો બે ચએન કર ગયા, અફસોસ !
સદ અફસોસ ! કોઈ ફરજંદબી નહી જો તખ્ત નશીન હોતા .
તુમ સબ ક્યા રાએ દેતે હો ?

અમીરે કબીર—અયે વજીરે આઝમ અકલ હમારી યું કહેતી
હએ કે ઇસ અઝ મહાલમે આપકો ઇજાઝત દેતે હંએ ઔર
મુખ્તાર બનાતે હંએ ક્યું કે આપ હર કામમે તજરૂબા કાર
હો સબ અમીરો વજીરમે સરદાર હો, જો તદખીર નેક આપકે
ખીઆલે મુબારકમે આવે વહી મુબારક હએ.

આસાવરી—મસ્નવી.

અરે લાલ દેવ ઈસ તરફ જલ્દ આ—તર્જ.

વઝીરે આઝમ—યે તદખીર હએ અયે અમીરો વજીર;
કે કલ સુખ્હ કો મીલ સગીરો કબીર—યે.
દરે શહેર પર જાકે હાઝર રહે;
કે જીસ વખત પર શહેરકા દર ખુલે—યે.
મુસાફર જો ઇસ શહેરમે પહેલે આએ;
મુનાસબ હએ હરકો શહનશાહ બનાએ—યે.

બસદ શાનો શોકત લે આવો ધસે;
અરજ તખ્તે ઝરપે બીઠાવો ઉસે—યે.

(જના સંગકા)

બાપ દુસરા—પરદા પહેલા.

શહેરકા દરવાઝા.

(દાનીશમન્દ ઔર દીલારામકા આના, દરવાઝા શહેરકા બંધ
દેખકે ખદ્દા હોના ઔર દરવાઝેપર બયેઠકે ગાના)

ઝખાની.

દાનીશમન્દ—અયે દીલારામ ! શહેરકા દર બંધ હો ગયા એ બડી
પંચાત હુધ ? રાતભર ઠંડમે મરના પડા, કયા યહાં કા હાકમ
નહી સમજા ? કે આજ શહેરે યમનસે દાનીશમન્દકી સવારી
આયેગી ? ચેબી બડા ઉલ્લુ માલુમ હોતા હએ, સચ હંએ બેદાદ
નગર ચોપટ રાજ, ટકે સેર બાજી ટકે સેર ખાજી, ઔર કયા,
ખયેર ચલ કંહી પડે રહેંગે, સુખદ દર ખુલેગા શહેરમે જા
યક મકાન અમીરાંના કીરાયેસે લે રહેંગે અમીતો યહાં પડે રહો ?

દીલારામ—અયે મીઆં રાત બહોત હએ. તખીઅત ગભરાતી
હયે કયા કરે, હાં કુચ ગાઓતો રાત કટે દીલ બહેલ જાએ !

દાનીશમન્દ—હાં હાં ખીખી દીલારામ ! કુચ મંએ ગાતા હું કુચ
તુમ ગાઓ હસ તરાહ દીલ બહેલાવ, સુનો ?

બોપાલી-મજલ. અગ્રે જ રાહ.

લટકનસે હમ જાને જંગપર—તર્જ.

દાનીશમન્દ—

શેહેર હયે આપા મત ગમરા અએ જાન મએ હું તુજ પર કુરઆન;
મકાં મએ લુંગા કમાયેગી તુ ચએનસે હોવેગા યુઝરાન—શે.
યહાં નહી યુઝરાન હુવાતો યહાંસે નીકલ જાયેગે જાન;
મદરાસો કલકતા હોકે શીર જાયેગે હીન્દુસ્તાન—શેહેર.
કશ્મીરો પંજબ અમરસર યાકે લાહોરો મુલતાન;
કાબલો કાબલ બલખ ખુમ્મસ પેશાવરો ઈરાં તુરાંન—શેહેર.
દેહલી લખનો આગરા મથરા કાનપુર ગંડા હરઆન;
જબલપુર જએપુર બનારસ દવારકા મક્કા અરબસ્તાન—શેહેર.
લંડન લેવરપુર અમરીકા લમટમટમ આલી સયેલાન;
રૂમો શામ યુગદાદ મીસર શીસઝ મમન ચીં ઈસ્ફેહાન—શેહેર.
બડોચ અમદાવાદ કાઠીઆવાડ સીંધ જૂજ કહ્લોસ્તાન;
તીરમુલ ખેડી અરકાટો તલચેરી કુલ મલબારીસ્તાન—શેહેર.
દકન હએદ્રાબાદ બડોદા પુના સીતારા ખીલગામ જાન;
ખડકી ખપોલી કર્જત કલ્યાની કુરલા મમ્બઈ દરમીઆન—શે.

જલા-ખરહુંસ-મજલ.

ખખર લેરે મસીહા તુ કંહા હયે—તર્જ.

દીલારામ—લખોપે પાન ખા મીરસી મલા હએ;
ગુલે લાલાપે ક્યા સોસન ખીત્રા હએ—લખોપે.
હઝારો બેચુનાહ પાયે શાહાદત;
તેરા કુઆ નહી હએ કરબલા. હએ—લખોપે.

ન કરના લેકે દીલ ખરખાદ દીલખર;
હમારે ખરમે નાંજેસે પલા હએ—લખોપે.
ઝકન હએ સેળ ગુલરખ ગુન્ઝા હએ લખ;
મેરા સરમે રવાં ડુલા ફલા હએ—લખોપે.
“ઝરીફ” ઈસ્કે ખુતાં પીરીમે છોડો;
કે અળ યાદે ખુદા કરતા લલા હએ—લખોપે.

(યક પરદેસી ઝોર પરદેસનકા આના, દરવાજા ખંદ હોનેસે
વંદી બયઠેકે ગાના)

તક તક મારે નઝરયાંસ—તળ.

પરદેસી—

વેહ ખીરજ ખસીઆ, ખારેકે રસીઆં, રોકો ન મોરી દગરીઆં—વે.
માઈ બાપકી બડી દુલહારી, હાત ન છીવે રસરીયાં;
જખસે પડી ઈસ મુડવાકે ખાલે દોઢ દોઢ બરાવે ગધરીયા—વેહ.
તેલ લગઈયો ડૂલેલ લગઈયો આડી મસાલેકી ટોપીયાં;
કાલી કાલી ઝુલ્ફોપે જખ્યા લલચામે દુરસે માસે નજરીયાં—વેહ.
મુસલમાત કે બીરતી બરત હયે હમકે રખાદે કહરીયા;
હઠો ખાલમ તુમ બોસો ન હમસે છીવે ન મોરી ધાગરીયાં—વે.

ગાયન.

પરદેસન—

મારા જોખના ધરત નાહી ધીર હો રાજ અતર ખીજ છઈ;
પહેલા મુકામ રાજ કાસીકા કીનો, કરલીઓ ગંગા અશનાન—હો રાજ.
દુસરા મુકામ રાજ ખીન્દ્રા બનકા કીનો, મંજો મોરે કૈયાદોનો સાથ—હો.
ત્રીસરા મુકામ રાજ ખંડવેકા કીનો, દેખે વંહા અસ્નામ—હો રાજ.

ઐયા મુકામ રાજ અન્નઈકા કીનો, પડ ગયા ગ્રાહીમસે કામ—હો રાજ.
 “ઝરીફ” શા ઉસ્તાદ હમારે, હમ હંએ ઉનોકે મુલામ—હો રાજ.
 (મારવાડી ઔર મારવાડનકા આના, દરવાજા બંદ દેખકે કુચ ગાના)

આચન.

ગોરાંજી—પીઆ મારા હો થએં સાલીઆ પરદેશ,

ગરાના કદ આશો મારા શામ;

મારવાડી—ગોરી મારી હો આશાં બારે તેવાર,

થાને તરશા શાં મારી નાર;

ગોરાંજી—પીઆ મારા હો તરશે મારી બલાએ,

પેરાંના હઠ જાશાં મારા શામ;

મારવાડી—ગોરી મારી હો પેવરીએરા ભોગ,

જેવે બનીએ હરલેશે મારી નાર.

(ચેક બનીઆ ઔર ઉસ્કી ઔરતકા આના દરવાજા
 બંદ દેખકે ગાના.)

શેર બઝારે આતે શું કર્યું—તળું.

ઔરત—અરે મારા ખારા પતિ તમે સાંભળો આવાર;

વૃતાંત કહું છું હું હવે જે મેં જોયું ખરેખાત—અરે.

અમદાવાદથી નીસર્યાવે જોઈ સાડીઓ અપાર;

ઘોતી જોડા ને વળી મુગટા સાથે મશરૂ તૈયાર—અરે.

જોઈ વરોડરે આવી આરે ગાયકવાડી જે કેહેવાય;

અશવારી ભાં દસેરા તણી ઠાઠમાઠ અતિ થાએ—અરે.

ત્યાંથી આગળ ચાલીઆરે આવા બરચ તે વાર;

દરશન કીધા રેવા માતતા કહું પુલની શી વાત—અરે.

ઉપરથી રેલ જાય છે નીચે ખાણી છે અથામ ;
 જોઈ અન્નએય હું થઈ આવી સુરતમાં રાત—અરે.
 બરશી ગારીનો ટેસ થું કહુંરે ગામોગામ પંકાય ;
 ખાતી ગાતી આવી મુંબઈ સ્ટેશન ગ્રાંટરોડ સાર—અરે.
 ચાલી આવી નાટક મારે રહી નવરોજની પાસ ;
 ખેલ બણા એતો કરે જોનાર ખુશી બહુ થાય—અરે.
 મંગળ રચના આ કરીરે શોભા કહી નવ જાય ;
 કર જોડી પ્રભુ વિનવું સુખી કર ઠામો ઠામ—અરે.
 (એક પારસી પારસનકા આના દરવાજા બંદ દેખકે ગાના)

ઝીંઝોટી—ઈંગ્લેન્ડ રાહ.

જીવે પેલી ચપેલી કેવી ખીલી રહી છે—તજ.
 પારસન—ધની મારા આપણ ચાલી આવ્યા,
 દરવાજો તો બંધ થયો છે નવસારીથી આવ્યા,
 રાત રહી છે થોડી હવે જોડી રહીએ ખારા,
 કહો તો હયાંની રચના જોવા જાઉં જાઉં જાઉં.
 પારસી—વાત કહું છું હું તો તમને ધનીઆની મારા,
 ખુલી જાસે વાણું વાસે પોંચી જાસું સારા,
 જોવી હસે રચના ચહાંની પ્રાણ મારા,
 સાંભળો મેં જે જોયું તમને કહું કહું કહું.
 પારસન—સારે તો તમે કહો મને ક્યાં ક્યાં ફર્યા ખારા,
 કાલાખે મેટ હાઉસ જોઈ પાલવા બંદર આવ્યા,
 નવરોજ મેહરઆની કરી હોંઆ તેડી લાવ્યા,
 જોઈ મંગળ રચના ખુશી થઈ થઈ થઈ.

पारसी—सांथी हूँ तो त्रामवेभां घोषी तलाव आब्यो,
गीरगाम राष्ठी पाग ज्येष्ठ अहीं आब्यो,
नवरोज्य पास रही साथे तने लाब्यो,
ज्येष्ठ मंगल काम पुसी थाली थाली थाली.

(जोदाहोस्तका आना, दरवाजा बंद होअके अंदर-रहुके जाना)

कालीगडा जवला.

दुरथे आयेथे साकी सुनके मज्जे जानेका हम-तन.

जोदाहोस्त—जवला बारण लुत्त कर छस शहरेका दर जोलहे;
हेभुं नके क्या दीजाती हज्जे मुकदर जोलहे—जवला
नंगलो मीरांता दीपला के ले आया हज्जे यहां;
मेहरेयां हो मुजपे आये गन्ने गौदर जोलहे—जवला
शीर जाहार आये यमनमे दुर हो नज्जे भीजां;
जवला हये ये जुलजुले परदारके पर जोलहे—जवला
शहरेका दर जुलतेही वा मुजपे कर रहमतका आया;
या छलाही जन हज्जेरां दीख हज्जे मुजतर जोलहे—जवला.

(शहरेका दर जुलना जोदाहोस्तका पहुँचे दरवाजेमे कापेला होना,
जोअहार जोदाहोस्तका पकडे लेजना सभोका गजाराणा)

आप्य दुसरा.—परदा दुसरा.

रास्ता.

(जोदाहोस्तका अमीरो वजीरके सात जोअहार पकडे हुवे लेआना
हानीरमन्दका होअके रहनेना सभोसे.)

ઝખાની.

દાનીશમન્દ—અયે યારો ઈસ ફકીર. એ તકસીરકો કયુ પકડે હો ?
ઓર કહાં લે જાતે હો ?

ચોખદાર—અયે કમનસીબ તુ કયા પુછતા હયો, ઇસ મુસાફર
ફકીરકો બાદશાહ બનાને લીએ જાતે હંએ, જો તુમસે પહુલે
ઇસ શહેરમે આયા.

દાનીશમન્દ—હાએ અફસોસ ! અફસોસ ! કયા ઈરકુ બાદશાહ બ-
નાને લીએ જાતે હો ? એ કયા ઈનસાફ હયે ? અયે સીપાહો
નહી નહી યે તુકડ ગદા કહાસે પહુલે આયા, મંએ શામસે
આયા, શહેરકા દર બંદ પાયા, અપને નશેપાનીમે બયેહા રહા,
રાતબર ઠંડમે મરા, બાદશાહ મુજેહ બનાઓ કે મંએ કા-
બીલ બાદશાહીકે હું યા નહી દેખો મેરે એરેપર નશાની બા-
દશાહતકી ચમક રહી હયે, યે બેઈનસાશી ન કરો, જો પીછે
આવે સો બાદશાહી પ્રાવે ? યહાંબી લાલુચકા કામ હએ, મંએ
ગરીબ હુ મેરેપાસ એક પાઈબી નહી, બાદશાહ મુજેહ બનાવ !

ખોદાદોસ્ત—અયે યારો યેહ ગમદીદા, અફત રસીદાકો, કહાં
લીએ જાતેહો, બરાયે ખુદા છોડો !

અમીર—અયે શાહ સાહેબ યેહ જાએ શુક હયે કે ખુદાને આપકો
બાદશાહ બનાયા, રન્જે ગમ દુર હુવા, ઠીરમતકા લીખા
પેશ આયા. (ખોદાદોસ્ત ઇન્કાર કરના બાદશાહીસે)

ઝીંઝોટી—ગબલ.

અગર હમ બોગ્યાં હોતે તો ગુલશનકો છુટા દેતે—તર્જ.

ખોદાદોસ્ત—નહી મતલબ હયે શાહીસે તરીકા હયે ફકીરાના;
 બનંગ આયા હું આબાદીસે ખુશ આતા હયે વીરાંના—નહી.
 કંહા મંએ હયે કંહા સાકી કંહા વોહ શીસા પએમાના;
 કંહા ઈલબર કંહા લડકે કંહા વોહ બઝમે શાહાના—નહી.
 હયે બગવા પએરહન તનપર ખીછાને ખાક હયે ખીસ્તર;
 બળએ અફસરે ઝર સરપે હયે તાળે ગદાયાના—નહી.
 દરેગા બાદશાહી વોહ જો હોગા આકેલો દાના;
 અબસ પકડે લીએ જતે હો મુજકો મંએ હું દીવાના—નહી.
 મંએ વોહ વશી હું સહરાસે હયે મુજકો બસકે ચારાના;
 યગાનોસે કીયા હયે રન્જે ગમને મુજકો ખીગાના—નહી.
 (ખોદાદોસ્તકે ચોબદાર પકડકે લેજના બાદ દાનીશ્મન્દ, પરંદસા,
 મારવાડી, બનીયા, પારસી આપસમે, લડકે ચલે જતા.)

બાબ દુસરા—પરદા તીસરા.

દરબાર.

(ખોદાદોસ્તકા દરબારમે આ બધેકના સમશગીરૌંકા
 મુખ્યારકબાદ ગાના.)

રાહ—ગરબા.

હોવે મુખ્યારક રાજ અરે મહારાજ તોહે—તર્જ.

રામરાગર—હોવે મુખ્યારક શાન તોહે હરઆન શાહી;
 હમકો બનાકર ચેરી તેહારી, હકંને કીયા સુલતાન—તોહેહરઆન.

દરદો અલમકે બાદ ખુશીકા, મૈગ્નુદ હયે સામાન—તોહે હરઆન.
કર અદલ આર ઈનસાફ જંહામે, શાહી હો શાયાન—તોહે હરઆન.
કાયમ રહેગે ફઝલે ખુદાસે, તખ્તો તાબે નશાન—તોહે હરઆન.
(ખોદાદોસ્ત આરત અચ્ચોંકી ખુદાઈમે એ કરાર હો ગાના)

દેસ—કુમરી.

દારી પીતા મોહે માર—તજ.

ખોદાદોસ્ત—

છાંડ ગયો દીલદાર, દૌલત લે મંએ કાહે કરં, મોરે દીલકો નાહીં કરાર—છાંડ
રાજ સજન ખીન કેહકે બાવે, દૌલત દુની, આગ લગાવે;
જીઅરા જાયેયે અએન ન આવે, લાગી કલેજે કટાર—છાંડ
કાહે કરં મોરા દીલ ધરકત હયે, તરપત હું મોહે સાંસ ચરત હયે;
નાહી અજબ કયુ દર ચાહત હયે, સગરે મીલે ઈસ થાર—છાંડ
ગુલશન મોરા લુટા જહાસે બાખર ગયે ગુલ હુકમે કઝાસે;
અબ સાંધ કે “ઝરીફ” દયાસે. શીર આયેગી બહાર—છાંડ.
(દરત બરતાહો વઝીર ખુદાદોસ્તકો તસક્કી દેના)

ઝીંઝોટી—કુમરી.

અરે મોરે ખારે તુ કાહે ગભરાવે—તજ.

વઝીર—શાહા તોરી મોરાદ બર આવેરે;
હરકી દયાસે ખીછડે સગરે;
ગમ ન કર તુ યાં સબી મીલ જાયેરે—શાહા.
કર તુ શાહી છાંડે ચીંતા;
ગમસે તેરે હમ સબી ગભરાએરે—શાહા.

येरे तेहारे हउ हउमे सगरे;

हाल सुना रीता धर जअरे—शाहा.

(जोदाहोस्त वजीरोंसे अपना हावाल अंयान करना.)

अपीआत.

जोदाहोस्त—वजीरों अंये तुमसे अंया कया करे,

हये अहवाल मेरा परायो जयुं;

न कहेने के कापील न सुननेकी ताअ,

कीया हये गरहुने आना पराअ;

भडा अहेरे गममे मंये दीन रयेन हूं,

नही अयेन हये दीलका ये अयेन हूं;

ये कहेनेके कापील नही मानरा,

न कहेनाही ईस वजत भर हये लला;

हो लउके बे आ शहेरमे धुंड कर,

के पुपीमे हो होना शम्सो कमर;

ये हो गुलशने हुरनके तयो नेहाल,

के हो होना 'यक उम्र के पुई साल;

परस आठ या दसका हो उनका सीन,

जवानीके राते मोरंहोके दीन;

पीठाकर उने रणर सुपहो शाम,

मंये देखा करे मेहरये लाल काम;

लेआ तु अपी शहेरमे अ शीताअ,

मेरा आतशे गमसे दील हये कयाअ.

(वजीरका लउकोंके तलारामे जना रामशगीरोंका गान्ध)

પીલુ—કાહારવા.

સારેતીન પેસે મછલી—તર્જ.

રામશગર—પુલપુલો અખ ખેઝાં ગઈ આઈ બાહાર;
દેહાહ.

શાહા તુનારે અખરે કરમસે સર સખ્જી હયે છાઇ;
શાખો શગર સખ કુલે કુલે હંએ દરત ખના ગુલઝાર—પુલપુલો.
ચંખા ચંખેલી મોતીયા મોગરા કંહી હયે શખ્ખો અખ્ખાસી;
લાલા હઝારા નાફરમાનો નસરીં હાર સીંગાર—પુલપુલો.
કહીંપે ગુલ હયે કંહીંપે ગુન્ચે કહીંપે હયે ગુલે દાઉદી;
સુ'પુલો સોસન કંહી કેવજ અઝબી હયે ઝરદાર—પુલપુલો.
કંહી ફાકતે કંહીંપે કાયલ કહીંપે ખગલે મોર કંહી;
કંહી પુલપુલે શયેદા કહીં કુમરીયોંકા શોરો પોકાર—પુલપુલો;
કંહી ક્યારીંઆં કહીં રવીશ હયે કંહીંપે નયેરે ફાવારે.
દેખ રહી હયે ફેઝા ચમનમે નરગીસ આંખ પસાર—પુલપુલો.
ચલેગે અખ મુલતાન હમારે સયેરકે ખાતર ગુલશનમે;
“ઝરીફ” શાહાકે લીયે બાગેખાં ચમનકીયા તૈયાર—પુલપુલો
(વઝીર જાકે ખોદા દોસ્તકા ચેક લડકા શીકારીસે ઔર. દુ સરા
માહીગીરસે લે આના દરખારમે, ખોદા દોસ્ત ન પએ-
છાંનના લડકોંકુ, અર્ઝ કરના વઝીરકા પેશે.
ખોદાદોસ્ત)

છલા—ગબલ.

ખેદાદ મુજેહ યાદ હયે વહાહ—તર્જ.

વઝીર—બર હુકમ જા લે આયા હયે લડકે ગુલામ દો;
 ખુરશીદ દીનકો શબકો હયે માહે તમામ દો—બર.
 પરતો હયે દીનકે તુરકા લયલો નહારમે;
 હો જલ્લગર દીખાતે હંએ યે સુખ્હો શામ દો—બર.
 આઝાદ ગોસે આયે હંએ કર દીજીએ નેલાલ;
 હંએ બાઅદબ ખડે હુવે બહરે સત્તામ દો—બર.
 તસવીરે દોનો એક મુસવ્વરકી હંએ લીખી;
 બાતીન હયે યેક ઝાહેરા રખતે હંએ નામ દો—બર.
 સનઅતપે કયું ન સાનેકે કુરખાં હું અયે “ઝરીફ”;
 લાસાની હયે જહાંનમે યે લા કલામ દો—બર.
 (ખોદાદોસ્ત જોશે મહોખ્તસે કહેના વઝીરકુ)

ઝખાની.

ખોદાદોસ્ત—અયે વઝીર ઇન દોનોકો પોશાક અમીરાના પીનાહકે
 દરબારમે લેઆ ?

(વઝીર લડકોંકો લેજના, ખોદાદોસ્તકા ગાના)

ભયેરવી—મુસ્તેઝાદ.

દીલકે દેનેસે કીસીરા મુજ્હે ઇન્કાર નહી—તર્જ.

ખોદાદોસ્ત—

દેખ લડકોંકો મેરે દીલમે માહોખ્ત અર્ધ—રન્ને ગમ દુર હુવા;
 શાદમાનીકી ઘટા દેખીએ હરસુ ઇર્ધ—દીલ હયે મસરર હુવા;
 દેખ દો ગુલકો મેરાઉજડાઅમન યાદઆયા—ઘૈર વતનયાદઆયા;
 સંગ હંએરતને હયે બારાંકે તરાહ બરસાઇ—ઝરે દીલ ચુર હુવા;

રખરે આકે મુજેહ લડકેને બખ્શા આરામ-સુખસે લે તા શામ;
 ખુદ બખુદ ઇસ દીલે બેઠલકો મેરે કલ આપ-રન્ગ કાકુર હુવા;
 ખીરતરે ગમપે પડા રહેતાયા હરદમ ખીમાર-કે શશ્વથી દુશવાર;
 ખીગડી બે બાત નસીબોકીથી વોહ બનઆપ-અહેરાપુરતુરહુવા.
 (ચોખદાર આકે અઝં કરના ખોદાદોસ્તસે ચેક સૌદાગર-
 નઝરાના લીયે હુવે આતેકી, ખોદાદોસ્ત ઈજ્જત દેના)

ઝખાની,

ચોખદાર—અયે બાદશાહે જહાં જાનકી અમાહો તો ખોલું અંખા.
 ખોદાદોસ્ત—અછા કહો તેરી જાન તુજેહ સુખારક.

અખીયાત.

ચોખદાર—સુતો અયે શહનશાહે વાલા ખીતાબ,
 કે વક શખ્સ આપા હયે દરપે જનાબ;
 અગર હો ઈજ્જત લે આગે યદા,
 વોહ રખતા હયે લાલો ગોહર બેકીરાં.

ઝખાની.

ખોદાદોસ્ત—અછા સાથ ઇજ્જતકે દરબારમે લે આ ?
 (ચોખદારકા જકે સૌદાગરકો લેખાના દરબારમે ખોદાદોસ્ત કહેના
 સૌદાગરસે)

ઝખાની.

ખોદાદોસ્ત—અયે બન્દએ ખુદા ઇસ આજીઝસે કયા હાજત રખ-
 તા હયે બયાન કર, તા બમકદુર અદા કર.

(સૌદાગર નઝરાના પેશકશ કરકે અર્જ કરના અહવાલ અપના.)

જીલા-ગંજલ.

સમાલો તેગ અદાકો ઝરા સુનો તો સહી—તર્જ

સૌદાગર—મંએ અર્જ કરતા હું અયે ખાદશાહ સુનોતો સહી;
બગોશે હોશ મેસા માજરા સુનોતો સહી—મંએ
હરયેક શહેરમે શીરતા હું બનકે સૌદાગર;
હું લાયા લાલો ગોહર બેબહા સુનોતો સહી—એ
યે તોહફા લાખાયા જીસ શાહકી મંએ ખીદમતમે;
કે જાએ હએફ હયે વોહ મર ગયા સુનોતો સહી—મંએ
ખુદાને આપકો બખ્શી હએ દૌલતો હશમત;
સુબારક હો તુમેહ સુખ્હો મસા સુનોતો સહી—મંએ
ઉમીદવાર હું અબ તોરે લુલ્હો અહેસાં કો;
રહે યે શીદવીયે ચસ્મે અતા સુનોતો સહી—મંએ

(ખોદાદોસ્ત શુકરીયા અદા કરકે જરાનકા હુકમ દેના

બરાયે સૌદાગર.)

જીલા-પંઞ.

બટકા હું મંએ બારા બરસ તક—તર્જ:

ખોદાદોસ્ત-શુક ખુદા મંએ કયું ન કરું સુજ ગદાકો શાહા બનાયારે;
બહોતસે મંએને રન્જ ઉઠાકે અબ આરામ હું પાયારે-શુક.
દેખકે તુજકો અયે સૌદાગર દીલમે મહોબત આઈ મેરે;
તેરી ખાતર મંએને સુકરર જશન યહાં ઠેરામારે—શુક

અમેશી ખુશીએ ચાત યુઝારે' સુખકો તુ અપને ધર જાના;
કંબુ કે દમારે વાસ્તે તુને સફરકા રન્જ ઉઠાવારે—શુક.
(સૌદાગર ઉઝરકરના રાતકો મહેમાન રહેનેસે)

કાન્નોં મડા કાહારવા.

છોડી ખામનકી—તર્જ.

સૌદાગર— સુન અયે શાહ મોરે, હુકમસે આજુઝ હું તોરે;
યક હયે નાશી ધરમે મોરી નહી હયે તાબેદાર;
ના ફરમાની હુકમકી મેરે કરતી હયે બંકાર—સુન.
છોડ અકેલી ઉરકો ધરમે યહાં રહું અયે શાહ;
રાતકો ખેશક ભામ જાગેગી ઝરે વોહ મુરદાર—સુન.
ખના માફ હો અઝકીયા હું મંએ દીલકા અહવાલ;
રખસ્ત ધર જાનેકી દીન્ને બન્દા હયે લાચાર—સુન.

(વઝીર હોનો લડકોંકો લીખાસે ઝરરીન પહેનાકે દરબારમે
લેઆના ખોદાદોસ્ત સૌદાગરકો સમજના ઈયાર
હોનો લડકોંકો ચોખદારકે સાત રવાના કરના
બરાયે ખખરદારી મકાને સૌદાગરકો.)

પદ—હમારે વનનકો ચલે જાયે હમ—તર્જ.

ખોદાદોસ્ત—નકર શીક સૌદાગરે નેક ઝાત;
સીયાહી મંએ દુંગા એ લડકોંકે સાત—નકર.
અમે લડકા મંએ કહેતા હું તુમકો સુનો;
કે યોગીદ કસ ધરકે ચાંકી કરો—નકર.
રહો બયેઠે દરપે ખખરદાર તુમ;
ન સોના રહો હોનો હુશિઆર મ—નકર.

સુખ્લ કો ચે સૌદાગર આયેમા વાં;
તો લેકે સીપાહી તુમ આવો યહાં—નકર.
અગર હુકમ મેરા બળ લાઓગે;
બહોત મુજસે ઈન્આમ તુમ પાઓગે—નકર.
(લડકાંકા જના, ખોદાદોસ્તકા કહેના.)

ઝખાની.

ખોદાદોસ્ત—અયે વઝીર મંએ ચાદાના હું કે પોશાક બદલ કરે
રાતોંકો શહેરમે શીર ઝૈર દેખુ કૈન ખુશ હયે, કૈન નાખુશ
હયે.

વઝીર—બીરમીલા મલીયે ક્યા દેર હયે અમર આપકા હયે, સખ
તરહકી ખયેર હયે.

(ખોદાદોસ્તકા જના મંએ વઝીર.)

બાબ હુસરા—પરદા ચૌથા.

દીલારામકા મકાન.

(ગાના દીલારામકા, જુદાઇયે ખોદાદોસ્તમે)

ભયેરવી—ગજલ.

મરતી હું તેરે હીજર મે અયે ચાર ખખર લે—તર્ક.

દીલારામ—મા રખ મેરા સુલતાન ખુદાદોસ્ત કંહા હયે;
બસ આઠ પહેર નામ ચેહી વીરદે અખાં હયે—ચારખ.
હાતીમકા ફકત નામ સુનેયે તુજે દેખે;
બૌબોંકી તરાહ દસ્તે સખા તેરા રવાં હયે—ચારખ.
વોહ અહલો સખાવત તેરી જુલે નહી જતી;

જાળતક કે તને ઝારમે બાકી મેરી જાં હયે—યારબ.
 બસ ગમને તેરે શહેરે બહર કર દીયા હમકો;
 પહેચા હમે યારબ વોહ ખુદાદોસ્ત જહાં હયે—યારબ.
 ચુલ્લઝારે ચમન છુટ ન કયું હમસે “ઝરીફા”
 જાનેસે ખુદાદોસ્તકે પામાસે ખીજાં હયે—યારબ.
 (ખોદાદોસ્ત ઔર વઝીરકા આના, લીબાસે ફકીરીમે
 આવાઝ ગાને બજાનેકી સુનકર કહેના વઝીરસે)

ઝખ્ખાની.

ખોદાદોસ્ત—અયે વઝીર નેક તદખીર તુ યહાંપર ટહેરજા મંઝે
 ઈસ મકાનમે જનકે અહવાલ દરયાફત કરે કે યે કોન ગાને
 બજાતે હયે.

વઝીર—બહોત ખુબ જાઈઝે મગર જલ્દ તશરીફ બાહર લાઈઝે.
 (ખોદાદોસ્ત મકાનપે જાકે કહેના.)

ખોદાદોસ્ત—ભલાહો દાતા ભલાહો ! ખુદા યુંહી રાગો રંગમે રખે.
 દીલારામ—અયે મીઆ દેખોતો દરવાઝેપર કોન આવાઝ દેતા હયે!
 શાયદ કોઇ ફકીર નહો !

દાનીશમન્દ—અયે ઉલ્લુકે દુમ તુ કોન હયે ? જો બેતરેહ ચીલા
 રહા હયે ? ખરે બેદુમસા ખુમ મચા રહા હયે ? અપને
 મજેહમે કયું ખલલ કરતા હયે ? અગર જુઆ મરતા
 હયે તો શાદીકા તુકડા માંગ, કુતોહકી તરેહ કયું બોંકત
 હયે ?

ખોદાદોસ્ત—અયે દાતા ફકીરોંપર ઈતના ગર્મ હોના રવાં નહી,
 હમ ફકીર હંઝે હરદમ અપની એહી સદા હયે, દે
 હીન હુવે કુચ પાયા નહી, યે નફસકા કુતા જુકા હયે, કુચ

ખાયા નહી, અગર પછીસા અધેલા હોનો દીલા દે, નહીતે
રોટી ખીલાદે ?

દાનીશમન્દ—અયે ગધે કયા તેરે બાપને કુચ કમા રખખા હયે ? વા
તેરે ઘઘાંકે પાસ હમારે જખાં રખખા હયે ? અયે ઉલ્હુ
સુન તુજેદ રોટી ખીલાતક, મગર અખ ન ખીલાડોગા,
કીસ વારતે અગર તુ જુખા હોતા તો ષએસા અધેલા
ન માંમતા બહેતર હયે જલદ વહાંસે હવા ખાએક ચલતે
શીરતે નઝર આએ.

દીલાશમ—અયે મીયાં જાનેદો યે ખીયારા, મુસીખતકા ખારસ. જુક
હોગા, બોલાવ કુચ ખીલાવ, હરકોઈ અપની કીરમતકા
ખાતા હયે, ઈરમે આપના કયા જાતા હયે ?

દાનીશમન્દ—અયે સાંધ અઘાડ સુતો ! મંએને તો તુમારે મુદંમે
સુકા સાખા તુકડા બાતોકા તોડ દીયાયા પર મેરી ખીખીને
તુમપર રહમ ખાઇ ચલો આએ, જે કુચ વહાં મૌજુદ
હયે ખાએ, ઔર ચમે જાએ ?

ખોદાદોસ્ત—ભલા હો બાબુ ભલા હો ! સખીકા બોલ જાલા હયે,
બખીલકા મુંહ કાલા હયે, અયે બીબી અગર તકસીર
મઆફ હો કુચ અઠ્ઠ કરે સરાસર બેઅદબી હયે.

દીલાશમ—અયે શાહા સાહેબ ફરમાઇએ, દીલમે અંદીશા ન
લાઈએ, યે બંદી બજાનો દીલ હાઝર ફરમાખરદાર હયે.

ખોદાદોસ્ત—(દીલાશમકે કરીબ આકે) બરાયે ખુદા યેહ બતાઇએ
આપ ગાના બજામા કમું બંદ કીયે ? શાયદ યેહ ફકીર
કાખીમે સોહોખત નહી; મગર ઇનસાફ કે રસે દુર નહી,
હાં યેહ અહથે દુનીઆકી મુશીલ હયે, હનકા દીલ હયે,

ચે ફકીર બેદીલ હયે, બરાથે ખુદા કૃમ ગમ્યો, હમે સુનાવ દીલ ખુશ હોગા દોઆ દેતા જાગ્યા.

દાનીશમન્દ—અયે દીલારામ મુજેહ મજ્હુમ હોતા હયે કે યેહ ફકીર પેટકે અધુરે, કરામતકે પુરે, નઝર આતે હંએ, જો કલામ અમીરાના ઝખાવપર લાતે હયે. કમા વટકે સાથ ફર-માતે હંએ, કુચ ગાઓ હમે સુમાવ, વોહ સાંધ તુન તુનીઆ બાઝારમેં જાઓ, વાંહ ગાના સુનો ચે મકાન શરીફાંકા હયે કસમ્બીકા ધર નહી, તુમે કુચ ખૈદિ ખતર નહી ?

દીલારામ—અયે શાહા સાહેબ કુસુર મઆફ, રાત બહોત યુઝરી હમ મુસાફર હંએ ખુદા જાને મહાંકા કમા રીવાજ હયે ઔર હાકમ કયેસા હએ, અયેસા નહો યુનાહગાર હો ખીરફતાર હો જાયેં આપ કલ બાઈએ મંએ સુનાડોગી.

દાનીશમન્દ—અયે દીલારામ ! મહાંકા હાકમ તો વોહ તુકડ ગદ બના હયે. જો બાજા ઈસ શહેરમે હમસે પીછે આપ્યાયા, ઉસ ફકીર, બેપીરકે શહેરકા બદોબસત બાદશાહીકે કાનુન કહાંસે આવે ? જો તુકડે માંજ માંજ પેટ ભરતાયા, હમ ઉસ ફકીરસે પેહેલે ઈસ શહેરમે આએ, મગર વઝીરેને લાલુમ ખાએ ઉસી કનબખતકા બાદશહ બનાએ, વોહ કમા જાને શહેરમે કમા હોતા હયે ?

ખોદાદોસ્ત—અયે દાતા માલુમ હોતા હયે કે આપ ઈસ શહેરકે બાશીન્દે નહી. કીસી ઔર શહેરકે હો, કીસવાસ્તે કે તુમારી ખોલચાલ ઈસ શહેરકીસી નહી.

દાનીશમન્દ—અયે મુરશદ અલ્લા સમ હયે સમ હયે, સુનો યેહ બન્દા રેહેનેવાલા શહેરે યમન, રસ્કે અદનકા હયે, ઔર બા-

ખોદાદોસ્ત—મુનો શાહિબ ખુદા નાકરે અમર યહાંકા ખાદશાહ
સહેરમે ઈસ્તેહાર કરવાહે, આજસે કાલ કારચોખી કપડા યા,
રમાલ ન ખરીદે, અમર કોઈ સેમા જનસે જાચેમા, જળ
તુમ કયા કરોમે, કહાંસે રૂપેયે લાઓમે ? કયા પાક પાઓમે ?

દાનોરમન્દ—અચે નાદાન. હયેવાન, કયા યહાંકા ખાદશાહ તુજસા
અહમકે મુતલક નહીં, જો તેરે કહે મીજુબ બ હુકમ કરેમા,
ઉરકો ઇન ખાનોસે કયા મતલબ, અચે જોવકુદ તુહી ઈસ્તેહાર
કરવાતા હયે ઔર મના કરવાતા હયે.

ખોદાદોસ્ત—અછા બાપા ખુદા તુમારા બલા કરે, અહા ન હો,
ફકીર જાના હયે તુમ ખુશ રહો.

(ખોદાદોસ્ત કરીમે વઝીર ભડકે કહેના.)

ખોદાદોસ્ત—અચે વઝીર સહેરમે ઈસ્તેહાર કરવાદે કે આજસે
કોઈ કારચોખી કપડા યા રમાલ ન હે, અમર સેમા મરદન
મારા જાચેમા.

વઝીર—અહોત ખુબ જાતા હું.

બાબ દુસરા—પરદા પાંચવા.

બાઝાર.

(બાઝારમે મેવા ફરોશીકા જમા હોના બાદ આના આહવાલા ચાહ
કી કીટલી લીએ હુવે ઔર માન્ય.)

મજલ્સ—દીલ જીન લીયા મેરા બનારસકી મઘીમે—તજ.

આવાલા—કયા ખુબ ચજેહદર હયે ચે ચાહકા ખાલા;
હો ઇસ તરફ તૈયાર હયે ચે ચાહકા ખાલા—કયા.

છે ટાંક શકર દુધળી નૌટાંક પડા હયે;
 ખાલાઈસે તૈયાર હયે ચેહ ચાહકા ખાલા—ક્યા.
 ઈસ ચાહકી હરદીસમે ભરી ચાહન કમુહો;
 આઅશુકે તરેહવાર હયે ચે ચાહકા ખાલા—ક્યા.
 ખરસાતમે ઐર નાડેકી મોસમમે કહું ક્યા;
 ગરમીસે મફદગાર હયે ચે ચાહકા ખાલા—ક્યા.
 કાર્ણકો અંઝે કુરખાં કરે ઐર કાવેકો સદકે;
 સાલમકો કરે ખવાર હયે ચે ચાહકા ખાલા—ક્યા.
 ક્યા શીરો ખીરંજ કેશરો શરબતકી હકીકત;
 ધન સખકાતો સરદાર હયે ચે ચાહકા ખાલા—ક્યા.
 પીના હોતો પીલો અબી પચતાઝોગે આખર;
 ખીકતા સરે ખાઝાર હયે ચે ચાહકા ખાલા—ક્યા.
 ચેહ ચાહ મહોખતકી હયે ચીનાઈ નહી હયે;
 આફત “ઝરીફ” ઝાર હયે ચે ચાહકા ખાલા—ક્યા.
 (આના સીપાઈકા ઐર સુનાના ઈશતોહાર રચેયતકો.)

સીપાઈ—અયે અહલે શહેર, સુનો કે બાદશાહે આદીલ, દરીયા
 દીલકા, ચે હરમાન હમે, આજમે દેખ ખેપારી, યા બુઝારી
 યા ખનીયા, યા બખાલ, યા સૈદામર, યા દલ્લાલ, યા આ-
 હનમર, યા ધનગર, યા ગની, યા કંગાલ. યા અમીર, યા
 ફકીર, યા સીપાઈ, યા શુલાઈ, યા ધોખી, યા હનમ, યા સા-
 હેબ, યા શુલાઈ, યા સોનાર, યા ભોહાર, યા મોચી, યા ચમા-
 ર, ખખરદાર, ખખરદાર, હુંશીઆર, હુંશીઆર, કારચોખી
 કપડા. યા કુમાર ભેગા જાનસે જાતા રહેગા, ગરદન મારી
 જાયેગી, મેરા ક્યા જાયેગા, ફુરકો ! ફુરકો ! ફુરકો !

(જનનું સીપાઈકા આના દાનીશ્મન્દકા આર રમાલ નીલામ કરના)

દાનીશ્મન્દ—એક રમાલ કારચોપી, રૂપીઆ ચાર આના, ચહાર રૂપેયે, પાંચ આને, પાંચ રૂપેયે, છ આને, છ રૂપેયે, આઠ આને, આઠ રૂપેયે. છ આને, છ રૂપેયે, આઠ આને, આઠ રૂપેયે, સવાસોલા આને કયું સાહેબો આજ ક્યા હુવા કાઈ, બડતે નહી, ખચેરતો હયે, માલ સરતા હયે, જાતા હયે બડો. બડો. અરે ક્યા હુવા ! કયું નહી બડતે ! ખુદા ખચેર કરે !

બિપારી—અયે મીઆં લીલામવાલે ક્યા તુમ સોતેયે ! શાયદ અબી ઉઠે હો !

દાનીશ્મન્દ—કયું કયું સાહેબ ! મયેતો કબસે ઉઠા હું, ચીડીઆ ચું ચું કરતેયે તુમ કું કું ક્યા કરતેહો ? કહો ક્યા કહેતો હો ?

બિપારી—ક્યા તુમને નહી સુના ? બાદશાહને ક્યા થાલી પીટાઈ હયે ? જીસકી જનન ઉધાર હો વેહ નકદ રૂપેયે દે તુમારા રમાલ લે ? બડો, બડો, ક્યા ખાંક બડે, હમ દો હદમ પીછે હટતે હંઓ, કીસકી ચૌત આહ હયે, જો તુમારા માલ લે, હાં ચોર બાઝાર મે જાઓ, અજબત ખીક જાયેગા.

દાનીશ્મન્દ—અયે ખીરાદર ! યે તુમને ક્યા સુનાઈ, અદસોસ અબ ક્યા કરે ! કહાં જાજી ! રમાલ બેચકે રૂપીઓ લાઠી ! રોટી કંહાસે પાઉ ! ખીખીકા ક્યા ખીલાઉ !

દુસરા બિપારી—અયે દોસ્ત કયું બલરાતા હયે ! ગમ ન કર બાદશાહને ઈસનેહાર કીયા, હમ ક્યા કરે, લાઝાર હયે ! ખચેર ચેહ દસ રૂપીએકી તોટ લે અપને ધરકા ખચે ચલા, ખુદા રઝઝાક હયે કલ દેઆ જાયેગા !

દાનીશમન્દ—બીરાદર તુમને બાઝ કામ કીયા ઈસ અહેસાનકા બ-
દલા મ'એ ક્યું કર અદા કરેંગા, ખયેર અગર ઝીંદગી હોગી
તો તાબેદારીમે કુસુર ન કરેંગા ! અછા બીરાદર જાતા હું !
(અલગ હોકે) આજ ખુદાને દસ રૂપેયે દીયા હયે મળડ હો-
ગા, ખુઅસા સામાન લે જાતા હું.

બાબ દુસરા—પરદા છૂટા.

દોલારામકા મકાન.

(દાનીશમન્દ મકાનમે આકે ગાના સાત ખદ્દગીકે
સુનાના દોલારામકુ)

બોપાલી—ગજલ—અંગ્રેજી રાહ.

સાતકનસે હમ જાને જંગપર—તબ.

દાનીશમન્દ—સુન લે બીબી બાન ચે મેરી, હોડ દે અપની તુ વટવટ,
મેરીતો કમ્મર તુટ ગઈ સુન સુન સુન સુન સુન જટ પટ;
બાદશાહને થાલી પીટાદી થાન થાન થાન થાન થાન થાન થાન થાન,
રમાલ જો લેવેગા ઉસકી મરદન જાવેગી કટ કટ;
રાતકો જો થાં ફકીર આપાયા ઉસકી હયે ચે સખ ખટ ખટ,
અગર વોહ શબકુ શીર આપાતો લાડીએ મારેં ફટ ફટ.

અબ્બાની.

દાનીશમન્દ—અચે બીબી ક્યાં કહું આજ બાદશાહ શહેરમે થાલી
પીટા દીયા કે કોઇ કાસ્બોબી કપડા, રમાલ ન લે લાલા ઉસ
ગધેકો હમારે ધધેસે ક્યા કામ ન મઅરે ઉસ ફકીરકા કહેના

હુવા, શ્રમાલ ન બીકા, કર્ક-દસ રૂપીએ એક શખસસે લે સા-
માન લાયા હું અગર આજ વેલ ફકીર આપાતો ખુબ ખાતર
કરંગા, અયે દીલારામ ! જબતક રોટી તૈયાર હો કુચ ગા !

દુમરી—મધુર મોહે મધવા પીલા દીનોરે—તર્જ.

દીલારામ—સહીરે લોગો કલકીતો આજ ના રહી;

ઇસ દુનીઆમે જુના અબસ હયે—કલકી.

દાલને દુનીઆ પાસ કાસીકે;

હરગીઝ રહી ના રહી—સહીરે લોગો કલકી.

બંદગી કર લે બંદા હોતો;

મરના હયે યક દીન સબી—સહીરે લોગો કલકી.

રએન જવાની ગફલતમે ચુઝરી;

અજ મુખ પીરી બહી—સહીરે લોગો કલકી.

કલ જરકો દેખેયે આજ નહી હયે;

કલમુમકી બાત ચેહી—સહીરે લોગો કલકી.

સખકો ફના કર આખર રહેગા;

બાકી “ઝરીફ” વહી—સહીરે લોગો કલકી.

(ખોદાદોસ્ત ઔર વઝીરકા આના, લીઆસે ફકારીમે.)

અયાની.

ખોદાદોસ્ત—અયે વઝીર તુ યહાં ખડા રહા મંએ મકાનમે
જાતા હું.

વઝીર—બહોત ખુબ જાઈએ.

ખોદાદોસ્ત—બલા હો દાતા બલા હો, ખુદા ખુર રખે !

દાનીશમન્દ—અયે ફકીર બે પીર, અપની ઝબાન સંભાલ, નહી
તો યક લખડસે મુંહ કર દુઆ લાલ ? બરાયે ખુદા હમારે

હીએ બહુ મુખ ન નીકાલ, અમે ગમે મુન યહાંકા બાદ-
શાહ નહી, કોઈ હજળમ હયે, ઉરકો હમારે ધંધેસે
કયા કામ હયે ! બસ તેરાહી કહેના કરતા હયે, . યે
મરદક તુજ્જો ફરીર કીસને બનાયા, વોહ બડાહી ગ-
બાયા જો તુજ્જેહ સયેલી કહની પીનાહયા. અયે સુરતે
ઇનસાન, વોહ સીરતે શયેતાન બસ ચુપ રહે. નહીતો
મારે ભાઈ કે સર તેરા ગંબ કર દાલું, અકલકા છોટા,
બેહયાઈમે બડા, ચીકના ઘડા કીતનાબી મંદા પાની સ-
રપે પડા બસ સુકાર્થ ખડા હયે ! છતના બેશર્મ ક્યુ બના
હયે. મંએ છતના ખુરા કહેતાં હું ઉતના તુ ખુરા હોતા
હયે જ્યાનસેતો માર ચુકા હું, ખમુશ રહા, નહીતો હાતાંસે
માર ભાતોંસે નીકાલદુંગા ?

ખે!દાદોરત—અયેર બાબા કુચ ન કહુંગા, મમર ચેહતો બનાવ
આજ સામાન બહોતસા નજર આતા હયે ?

દાનીશમન્દ—સો શીર સમાનપર નજર પડી, અફસોસ ! યહાંકા
બાદશાહબી અપને કીન્મતસે મીલા હયે બસ તેરાહી
કહેતા કપિયા હયે, આર તુજી અડીઅલ ટદું બે લગામ
હયે યા ખરે કાબજ મા અમ્મરે શામ હયે. બસ ચુપ રહા ?

ખોડાદોરત—અયે બાબા અમર યહાંકા બાદશાહ તુમકો અપના
પઝીર બનાવે તો તુમ રાગો રંગમે દૈક્ષત હોડા દાક્ષોમે
યા કાયમ રખોગે ?

દાનીશમન્દ—વાહ વાહ ખુબ ! ક્યા ખાંતે બનાતા હયે, કંહાકી
કંહા મીલાતા હયે. બાદશાહ બનાકે દૈક્ષત છુટાતા હયે, અયે
બેવકુફ છુપડીમે રહેકર મહેલોશ ખ્યાજ દેખાય હયે, બસ

બસ સાંઈ અપની કરામત ન દીખાવ. ચે વીજામત વહી ઝોંપ-
ડાંમે છોડ આઓ, દરીં એસક છુતે વહી હો ગરેએ તો બડે
શયેતાન હોમે. થાંડે વખત કે હવાઇ બાતે હોડ રોટી તોડ,
પેટ ભરો. મંએ કંહા, વીઝારત કંહા, અમર મંએ વઝીર
બના ઝૂરે તુજકો સહેર બદર કરેંગા અપને મુલકમે કબી
રહેને ન દુગા ?

(ખોદાદોસ્તકા ચેક તરફ આકે વઝીરસે કહેના.)

ખોદાદોસ્ત—અયે વઝીર ઈસ આદમીકો વઝીર બના થક શમશીર
ઈનામમે દેકે દરબારમે લેઆ ? મંએ જાતા હું.

વઝીર—બહોત ખુશ.

ખોદાદોસ્ત—(કરીબ દાનીરમન્દકે આકે કહેના) અહા દાતા અબ
ફકીર રખસત હોતા હયે, ખુદા તુમે ખુશ રમે.

(ખોદાદોસ્તકા જાના વઝીર આકે દાનીરમન્દસે કહેના.)

વઝીર—અયે જવાન ! હમારે બાદશાહ તુજપર મેહેરબાન હુવા,
લે યે તજવાર આબદાર ઇનામ દીયા હયે, ઝીર વઝીરે આઝમ
બનાયા હયે, જલ્દ લીબાસ પહેન તૈયાર હો દરબારમે ચલીએ.

દાનીરમન્દ—હાં હાં મંએ જાગતા હું યા સોતા હું ! અયે બીબ્સે
મેરી ઝંગલી દાતોંમે દબાતો ! દેખુ મંએ હુંશીઆર હું યા સો
તા હું ! (દીલારામકા ઝંગલી લેકે દબાના) અરે હાં હાં મત
કાટ મંએતો હુંશીઆર હું પર યે ક્યા માજરા હયે ! કે શયે-
તાન ઈનસાન બનકે આયા તો નહી ! કહો સાહેબ શીર કહો,
બાદશાહને ક્યા કહા ? મંએ બરાબર સુના નહી.

વઝીર—સુનો સાહેબ હમારે બાદશાહને હુકમ દીયા હયે કે આપકો
વઝીર બના દરબારે આવીમે લેઆવ, થંલીએ દર હોતી હયે.

દાનં રાન્—અયે બીબી દીલારામ! મંએ બના! મંએ બના!
 મંએ બના! મંએ બના વઝાર તુ વઝીરાની, બીબી વોહ ક-
 કીરકા કહેના હુવા, સુન તુ જાકે ટેઅલપર ખાના, રારાબ,
 કુરહ, સખ ખરાખર મુનવાહે મંએબી ચેહ બડે હઝરતકો લે
 આતા હું.

બાબ હુસરા—પરદા સાતવાં.

સૌદાગરકા મકાન.

(દોનો લડકે ચોખદાર સમેત મકાને સૌદાગરપર આકે કહેના.)

અખાની:

બડા લડકા—અયે દોસ્ત દેખ સૌદાગરકા મકાન ચેહી હયે, વોહ
 દેખ ઉરકી બીબીબી લાલ બારીમે બયેહી હયે?

છોટા—કંહા હયે મંએબીતો દેખુ!

બડા—દેખ વોહ બારીમે, બેહી હુઈ હયે, બડા હુંશીઆરીસે રહેના
 ચાહીએ.

છોટા—નીન્દકે મારે જોકે ખાંતે ખાંતે અપને દોસ્તસે કહેના.)

અયે દોસ્ત મુજેહ કંહાકી નીન્દ આઘ માલુમ નહી, ખુદા
 ખયેર કરે. મારે નીન્દકે દોનો આંખ બંધ હો જાતી હયે,
 બહેતર હયે કોઈ કહાની મા નકલ અયેસી કહો જુરકો સુનકે
 નીન્દ આંખોસે ઉડ જાયે!

બડા—અજા દોસ્ત કહેતા હું, પર આપ ખીતી કહું મા પરખીતી.

છોટા—સુનો આપ ખીતી કહો તો બહેતર વોહ ખુબ હયે, પર-
 ખીતીસે ક્યાં મતલુબ હયે!

બડા—અયે દોરત સુન ? મેરા બાપ શહેરે યમનકા બાદશાહ થા.
 ઔર નામ ઉરકા ખુદાદોસ્ત મશહુર નઝદીકો દુર થા, યક
 ફકીરકો લીલાહ દોલત દે આપ ફકીર હો મેરી માદર
 ઔર હમ દો ભાઈયે, ચેકતો મંઝમે બદનસાબ હું, દુસરા
 છોટા ભાઈ જો મેરા થા અસ સરસે પાંઉતક. તેરેહી જ્યેસા
 થા ! અહસેસ ! જબસે તુજેહ દેખા હું દોલકો કરાર દેતાં
 હું પર ભાઈકો યાદકર રોતા હું ખુદાજને વોહ કંહા હયે જન
 હયે યા મર ગયા કુચ ખબર નહી, ખયેર સુન ! હમકો
 સાય લે ગહેરે યમનસે નીકલ ચલતે ચલને યક સુસાફર
 ખાનેમે જા અમેઠે ઇતનેમે યક સૈદામર દગાખાઝ આયા,
 મેરે બાબાકો ફરેખ દેકે મેરી માદરકો લે ફરારહો ગયા, આખર
 બાબાજન લાચાર હો ઉરકો તલાશ કરતે કરતે યક નદદીપર
 જા પહેચે, દેખે કોઈ સવારી ન મીલી, હયેરાન પરેશાં મુજેહ
 કીનારેપર બીઠા મેરે છોટા ભાઈ કો અંધેપર ઉઠા નદદીમે
 ચલે, યક શેર ખબર મુજપર હમલા કીયા ઇતનેમે કઝાએ-
 કાર યક શીકારી નમુદાર હો ઉસ શેરકો શીકાર કીયા, મુ-
 જેહ કીન્દા અપને ધર લેજા ઝખમે પર મરહમ લગા દુર-
 રતકર બજાએ ફરજદ પરવરશ કરતાથા, જબ બાદશાહકો
 વઝીર મુજેહ યાં લે આયા.

(છોટા ભડકા ઉઠકે બડેકે ગલે લીપટ જના ઔર કહેના.)

અખીયાત.

છોટા—તુ ભાઈ હયે મેરા મયે ભાઈ તેરા,
 ખુદાને કરમસે દીયા યાં મીલા;

મંઝે દુખાયા નદીમે અયે બાઇ 'ન્ન'
 નીકાલા મુજેહ માહીગીર વંહા;
 નહી મીઝતા માઆપકા કુચ પતા.
 ખુદોગ્ગને હોનોપે ગુઝરા હયે કયા.
 (હોનો બાઈ મહે લીપટ અપની કીસ્મતકા ગીલા કરના)

ભયેરવી—મુસ્તેઝાદ.

કયા જુસ્મ પડા હાયરે હમ હોનોકે ઉપર—તર્જ.

બડા લડકા—

અલલાહ મુકદ્દરમે લીખીથી યેહ જુદાઇ—હયે હયે મેરે બાઈ;
 કયા કયા ન જુદાઇ હયે તેરી મુજકે સતાઇ—હયે હયે મેરે બાઈ;

છોટા—

કયા તરેકા દાલા હયે તુ અયે ચર્ખે સીતમગર—બાબા કંહા માદર;
 હયે ગદેં ચતિમી તેરે રખસારપે બાઇ—હયે હયે મેરે બાઈ;

બડા—

હું ચાક ઝીગર આઠ પહેર બાબાકે ગમસે—માદરકે અલમસે
 માતમ ઝંદે હમ શાહ વોહ ખન્દાં હયે ખુદાઇ—હયે હયે મેરે બાઈ;

છોટા—

માદર હયે કંહા બાબા કીધર હમ કંહા આયે—કીસ્મતકે સતાયે;
 અયે ચર્ખે મીલાદે તુજેહ ખાલકી દોહાઇ—હયે હયે મેરે બાઈ;

બડા—

ક્યું રોતા હયે માઆપકી દુરીસે અયે જાની—પોંચ અંજાપાની;
 કમ ચર્ખે સીતમગરસે ઉમીદ બર આઇ—હયે હયે મેરે બાઈ,

છોટા—

કયું કર ના જુદાઈથી ચલે હલકયે શમશીર-ફૂટે મેરે તકદીર;
કયા ખુબયા મર જાતે હમી મૌત ન આઈ-હયે હયે મેરે બાઈ;

બડા—

સામર હયે 'ઝરીફ' દીલે અફગાર હમ દોનો-લામાર હમ દોનો;
શીર દેગા ખુદા કયેદે યતીમીસે રેહાઈ-હયે હયે મેરે બાઈ;

છોટા—

સર માઈ ઝમીપર ન મંએ કયું અયે "ઝરીફ" ઝાર-જીનેસે હું બેઝાર
જુઝ શેરે ખુદા કોન કરે ઉકદા કુશાઈ-હયે હયે મેરે બાઈ;
(ઐરતકા નઝદીક આના લડકોં કે છોટે બાઈ બડે બાઈસે કહેના)

ઝખાની.

છોટા—આયે ખીરાદર દેખતો યેહ ઐરત સૌદાગરકી કંહા જાતી હયે!
(બડા બાઈ કરીબ ઐરતકે જાકે કહેના)

અખીઆત.

બડા—કંહા જાતી હયે બીબીયે ખુશ ખીસાલ,
ન ધરસે કદમ અપના બાહર નીકાલ;

છોટા—હમ આફત રસીદોંકો દેખી હયે કયા,
ખુદાકે લીયે અપને ધરમે તુ જા;
(ઐરત હયેરાન હો કહેના)

ઝખાની.

ઐરત—અયે લડકોં.

બડા—ચલ ચલ ઐ લડકેવાલી કીસકુ અપને બેટે બનાતી હયે?
કુચ હોશકી દવા કર!

ઐરત—મંએ મંએ !

બડા—મંએ મંએ મ્યા કુચ કહેગીભી ?

ઐરત—ગનનતી હું !

બડા—મંએભી તુજેહ ખુચ પએઝાનતા હું કે તુ યહાંસે ભાગને ચાહાતી હયે.

ઐરત—નહી નહી ચે તુમ દોનો !

બડા—મ્યા હમ દોનો. કુચ કહેગી ?

ઐરત—મેરે બન્ને હો !

બડા—ખુચ તુભી કુચ કચ્ચી નહી, ખડી પકડી હો અખ ઘરમે અ-
પને જાતી હયે યા નહી. દેખ નહીનો દો ઠાંસે ગામડી અયેસે
મારે કે મુંહ તોરા શીર જાયે. ઝખાન પર વીઝાયતો લગનકા
મજાહ આયે, હમકો બાદશાહકા હુકમ હયે કે હુંશીઆર,
ખખરદાર રહો.

છાટા—અયે ભાઇ સાહેબ આખર ચે ઐરત હયે, કંહા જાયેગી ?

બડા—ભાઈ ચે ચૌદગી મહીકા શુરે ઝમાના હયે, અપના ખીગાના
હયે, તુ દીવાના હયે. ઐરતોં કે મકરોંકા કુચ ઠીકાના હયે,
ખયેર કહો કયા કહેતી હો ?

ઐરત—અયે લડકો મુવી હુવી કો ન મારો ઝાલીમકે ફત્તેમે ગીર
ફતાર હું, છતેસે બેઝાર હું !

શેઅર.

ગર કભી હાજ મેરા શરહ ઝખાની હો જાયે,
મુનો પથ્થરકા કસેજા અભી પાની હો જાયે.

ઝખાનાં.

સુતો, મંચો કમ્પખત બાદશાહે યમન ખુદાદોસ્તકી બીબી હું!

બડા—અગર તુ ખુદાદોસ્તકી બીબી હયે તે: યહાં કયું બ્ખાઈ!

જલદ જવાન કર આગે ક્યા હુવા ?

ઝૌરત—અફસોસ! સદ અફસોસ! જીસ સૌદાગર મકારને તુ-
મકો યહાં ચૌકી કરને રવાના કીયા વહી મલકન દગાબાઝને
બાદશાહકો સગમે દમદે કે મુજેહ લે લાગા થા !

બડા—અયે બીરાદર યેહી અપની માદર હયે ! યેહી અપની માદર
હયે ! ચસો મીઝે !

(લીપટખના દોનો લડકોંકા માદરકો જ્નેશે મહોખખતસે.)

બડા—ખુદાને યહાં મીલા દીયા. ગમે માદર દીલસે લુલા દીયા !

ઝૌરત—અયે મેરે ખારે લડકોં મંચે ક્યા કહું વોહ સૌદાગરને મુ-
જપર ક્યા ક્યા જુદમ કીયા ! ચાહતા થા કે ખંજરસે હલાક
કરે !

બડા—ક્યા તુજપર સૌદાગરને ખંજર ઉઠાયા ? અફસોસ ! અગર
વોહ સૌદાગર દગાબાઝ રૂખર હોતા ઉરકા ખુન પીતા !

(દોનો લાઈ બેહોરા હોકે ગીર જના.)

ઝૌરત—અયે લોગો દેખો, અબી મુજેહ બેગાની જનકે કીતના
લડેં હચે, એકદમ ન યુઝરા થા કે જ્નેશે મહોખખતસે બેહોરા
હો ઝમીનપર પડેં હયે, યે વહી લડકે જનસે આલેથે! ઈન્દી-
કો અપના દુધ પીલા આરામો ચચેનસે સીનેપર પાલેથે,
મગર ખુદાયે પાકને લડકોંસેતો મીલાયા, પર મેરે વાલીકી
કુચ ખખર નહી, ખયેર અગર ઝીન્દગી હોગી યક દીન
વોહબી મીલ જાયેગે, દીલકી મોરાદ બર પાયેગે !

ચોખ્ખદાર—યા ઇલાહી યેહ ક્યા માજરા હયે, મેરે ખ્યાલમે કુચ
આતા નહી, બહેતર હયે યહાંસે જા બાદશાહકો ખખર દેતાહું!
(ચોખ્ખદારકો જાના બાદ ચૌરત લડકોંકુ ઉઠા મકાનમે લેજાના)

બાખ દુસરા—પરદા આડવાં.

રાસ્તા.

(આના દાનીશ્મન્દકા, તલવાર ખેચના મારવાડીકુ)

ઝખાની.

દાનીશ્મન્દ—યા પરવરદીગાર અખ ક્યા કરે ! કંહા જાજી ! વ-
ઝીર તો ખના, ક્યા વીઝરાતકુ ચોલેમે જલાંઉ, રોટીયાં કંહાસે
લાજી મેરી ખીખી દીલારામકુ ક્યા ખીલાજી, અજબ હલુ
બાદશાહ હયે, મંએ અપની ગરીબી કા હાલ સુનાયા પર ઉસ
બહેરેકે કાનમે કુચ અસર ન કીયા ! મુખહયે અબીતક ખી-
ઠા રખ્યા, યેબી ન પુછા કે અયે વઝીર દાનીશ્મન્દ તુમ કુચ
ખાયે હો યા નહી ! ખયેર ક્યા મુઝાયેકા અખ ચેહી બહેતર
હયે કે ઉસીકી તલવાર આખદાર કા ફલ નીકાલકે મારવાડીકુ
ખેચ મારે તાકે આજકા યુઝરતો હોગા, કલકી કલ દેખા
જાયેગા, નયામમે લકડી દાલ રખુંગા, વઝીરોંકુ તલવારકા
ક્યા કામ પડતા હયે !

(જાકે તલવાર ખેચના મારવાડીકુ બાદ મુલાકાત હોના
ખોદાદોરતસે ફકીરી લીખાસમે.)

દાનીશમન્દ—ખીસ રૂપીએકો તલવાર કા ફલ ખેચ મારા હું આજ
તો ખુબ મળાહ કરંગા પર મેરી ખીખી દીલારામ બહોત
ભુકી હોગી, જતા હું! (ખોદાદોસ્તકા આના ચુકત ચુ કરના
દાનીશમન્દસે)

ખોદાદોસ્ત—ભલા હો દાતા ભલા હો! બના રહો બના રહો!

દાનીશમન્દ—આઈએ આઈએ સાઈઅલ્લાહ! વઝીરતો બના પર
તમામ દીન ભુકા મરના પડા, ઉસ મધે બાદશાહકો ઇતના
ન સુખ કે દાનીશમન્દ વઝીરકો અપને શરાબો કબાખ ખીલા
ખીલાકે રખસત કરે, ભલા તુમ કહો મંએ મુસ્તફર હસ વખત
કહા જાકે રોટી ખાંજી!

ખોદાદોસ્ત—શીર તુમને ક્યા કીયા, અબ ક્યા ખાઓગે!

દાનીશમન્દ—ક્યા કીયા! સુનો, ઉસીકી તલવાર ઇન્આમ દીધ
હુવીથી ઉસ્કા ફલ નીકાલ કે પીસ રૂપીએમે ખેચ દાલા અબ
ખીસ રૂપીએકા સામાન લે જતા હું, રાતભર મળાહ
કરંગા.

ખોદાદોસ્ત—અયે બાબા યે તુમને ખુરા કીયા, જે બાદશાહકા
ઇન્આમ દીયા હુવા અપને જાનકે બરાબર રખતે હંયે તુમને
તે ખેચ શાલા, સુનો ખુદા નં ખારતા કલ દરબારમે બાદશાહ
કીસી ખુનીકી ગરદન મારનેકા હુકમ દેગા જબ તુમ ક્યા
કરોગે, ગરદન કાહેસે મારોગે! મારે અમ્મેરત કે આપ ખુદ
મરોગે!

દાનીશમન્દ—અયે મધે ક્યા કબ મારના હયે, ક્યા તુ નહી સમ-
જતા કે મંએ બાદશાહકા વઝીરે આઝમ બના હું, અયે શયે-
વાન બે ઈમાન તેરી મઝોતતો નહી આપ જો યે બાત મુજેહ

મુનાઇ, બસ ચુપ રહા નહી તો તેરા કાલા મુંહ કરકે ગધેપર
ખીઠા શહેર બહર કરંગા ? ઉલ્લુ કંઠાકા હયે માલુમ નહી ?
ખોદાદોસ્ત—અછા બાપા ખદા ન હો યે ફકીરકી ખતા હુઈ માફ
કરો શીર ન કહુંગા (જતા ખોદાદોસ્તકા ગાના દાનીશ્મન્દકા)
રંગ રંગ હયે રસીયાં રંગીલા આયા આજ—તજ.

દાનીશ્મન્દ—જતા હું મંએ અયે યારો અબ હોવેગા દરબાર,
મંએ વઝીર હું દાનીશ્મન્દ પર ઉલ્લુ હયે સરદાર ;
મંએ વઝીર હોકે બયેઠાયા બાદશાહકે સાત,
શીર આયા ધરકો અપને ભુકા પીઆસ લાચાર ;
બીસ રૂપીએ લાયા અબ પેટ ભરકે ખાઈ,
આખેર ચેક બનીઆકુ મંએ બેચ દીયા તલવાર ;
બેચ આયા તલવાર ખાલી નયામ હયે દેખો,
હોખી જો હોના હોસો દરબારમે આખર કાર ;
અયે યારો વઝીરી પાયા હું ફઝલે ખુદાસે આજ,
“ઝરીફ” અબ જતા હું દરબારમે હુંશીઆર.

બાબ ફુસરા—પરદા નવ્વાં.

દરબાર.

(ચોખદારકા અકે અર્જ કરના.)

ચોખદાર—અયે શહેનશાહે આલી વેકાર, આપકે દરમાન મૌજુબ
ઇસ સૈદ્દગરકે મકાનપર પહેરા કર રહેયે, એકાયક રેનેકા
શોરો ગુલ મુના, જળ નઝદીક જાકે દેખાતો માલુમ હુવા,

આપકે દોનો મન્નુરે નઝર લડકે, ઈસ સૌદાગરકી બીબીકે
ગલે મીઝ રો રહે હંઝે, મંઝે હયેરાન, વેહ પરેશાન હો
યહાં આ હુઝુરે આલીમે અર્જ કરીયા હું.

ખોદાદોસ્ત—અયે વઝીર યેહ આ માનરો, હઝરત અફઝા સુના-
યા, જસકે સુનનેસે અંલ હઝેરાન દીવ પરેશાન હો ગયા !
અયે ચોખદાર જલ્દ જા ઉન સખકો દરબાર મેં લેઆ ?

ચોખદાર—બહોત ખુબ જતા હું.

(ચોખદાર લેઆના, ઉન સખકો દરબારમેં.)

ખોદાદોસ્ત—અયે લડકાં તુમ અપને રોનેકા અહવાલ સાફ સાફ
બયાન કરો. નહી તો જાનસે જાતે રહોએ.

અબીયાત,

બડા—મેરા હાલ સુનીએ અયે આલી જનાબ,
કીયા ચર્ચને મેરા ખાનાં ખરાબ ;
મેરા બાપ થા બાદશાહે યમન,
ખુદાદોસ્ત કહેતેયે સખ મરદો જન ;
ફકીર ચક્ર આકે કીયા મું સવાલ,
કે અયે બાદશાહે હુમાયું ખીસાલ ;
ખુદા વાસ્તે દે મુજે તખ્તો તાજ,
ભલા મંઝેબી કર હું ચે દુનીઆકા રાજ ;
ખુદાકા સુના નામ જસ વખત શાહ,
કીયા ઉસ મદાકો વંદી બાદશાહ ;
યે લાઈ હયે મેરા ચે માદર મેરી,
મગર બાપકી કુચ અબ્બર ન મીલી.

(ખોદાદોસ્ત તખ્તપરસે ઉતરકે સીપદજના લડકાંસે મારે મહોબ્બતકે)

ખોદાદોસ્ત—અયે મેરે ખારે લડકોં મંએ તુમારા ખાપ સુલતાન
ખુદાદોસ્ત હું શીર મુજેહ ખુદાને શાહી દીયા.

કરઆ.

શાહી છુડા ફકીર બના આર ફકીરકો,
યાં લાકે બાદશાહ ખુદાને બના દીયા ;
બીબી કંઠાથી લડકેકીધર આર મંએ કંઠા,
સખ હો ગયે જુદાયે ખુદા શીર મીલા દીયા,

ઝખ્ખાની,

અયે વઝીર દાનીશમન્દ ઈસ સૈદામર મુઝીકી મરદન માર, કે ચેહ
રહ સીઆહને બડા મુન્હા કીયા હયે?

દાનીશમન્દ—(યક બાબુ હોકે કહેતા) ક્યા ઉલ્લુ બાદશાહ બના
હયે કે વઝીરોંકુ મરદન મારને કહેતા હયે ! નસીબોસે દૈક્ષત
મીલ ગઈ, સખ હયે ખુદા મન્જેકો ના ખુન ન દે. તોબાહ!
તોબાહ ! અબ ક્યા કરે તલવારતો મારવાડીકો એચ મારા,
અબ કાંહાસે મરદન મારે ! મગર લોહ કમખમ ફકીર,
શયતાનોકા પીર જો કહેતા હયે ચે ઉલ્લુકી દુમ બાદશાહબી
વહી હુકમ કરતા હયે. તોબાહ ! તોબાહ ! અબ કોઈ તદબી-
ર અવેસી બનાતા હું કે ઈસ ફકીરકે જાનપર લાતા હું ક્યા
બાદશાહી જલ્લાહ સખ મર ગયે જો મંએ મરદન મારે ?
(રખા બાદશાહે ક્યા કહેના) હુઝુરે આક્ષી અગર જાનકી
અમા પાંડે, તો ઝખ્ખાન લીલાંઉ.

ખોદાદોસ્ત—અબ કહે તેરી જાન મુજેહ સુખારક,

દાનીશમન્દ—સુતીએ હુઝુર રાતોંઝે મેરે મકાન પર ચક ફકીર, ખે-
પીર આતા હયે હમેશા મુજેહ સતાતા હયે. અબી મંએ
જાતા હું, ઉસ ઇનસાન સુરત, સયેતાન સીરતકો બાંદ લે
આતા હું, પહંલે આપ ઉસકી ગરદન મારીએ, યા ઈસ
સાદાગરકી, યેહ બન્દાનો તબલા સારંગી ખુબ બજાતા હયે,
મતીયોંકી હોશ ઉડાતા હયે. શીર અયેસે ઉરતાદોંકો બનદુક,
તલવાર પાસ રખના હરામ હયે, મારે ખાંદકે તલવારકા
ફલ બેચ ખાયા, ખાલી નયામ હયે. તોબાહ ! તોબાહ !
ખુન કરના ગરદન મારના યેહ કુચ કન્વાંલોકા કામ હયે ?
અયેસી વીઝારતકો હમારા સલામ હયે સલામ હયે !

ખોદાદોસ્ત—અયે વઝીર ન મહારા મંએ વહી ફકીર હું જો રાતોં-
કો તેરે મકાન પર આતાયા, ખયેર મંએને સખ તેરે કસુર
માઅફ કીયા.

દાનીશમન્દ—તોબાહ તોબાહ ક્યા આપહી થે ! જો સખકો મેરે
મકાન પર આતેથે ! માલુમ હુવા આપબી બડે અહમક હો
જો ફકીર બનકે આતેથે ? અગર દસી તોરસે આતે મંએ
ખીદમત કરતા. ખયેર હુવા સો હુવા, ગુઝીશતારા સલવાત,
ચક્ષો આપને મેરા કસુર માઅફ કીયા મંએને તુમારી અહ-
મકી માઅફ કીયા દોનો ખરાબર હો ગયે ઔર ક્યા ?

ખોદાદોસ્ત—અયે વઝીર ઉસ શીકારીકો ઔર કોલીકો દરબારમે લા
હાજર કરો ?

વઝીર—બહોત ખુબ. (વઝીરકા જાના, દરવાઝે પર ચક ફકીરકા
સવાજ કરના.)

બચેત.

ફકીર—હયે કોઈ અયેસા અહાલકા લાલ,
આદશાહી દેકે લેવે ફકીરી હાલ.

ઝખાની.

ખોદાદોસ્ત—અયે ચોખદાર જહદ જા બાહરે કોન આવાઝ દેતા
હયે ખખર લા?

ચોખદાર—બહોત ખુબ. (જાના ચોખદારકા.)

(શીકારી ઝીર માહીગીરકો વઝીરકા લેઆના દરબારમે.)

ખોદાદોસ્ત—અયે શીકારી તુને મેરે તુરે નઝરકો કંઠા પાયા, શેર
કે હમલેસે કયુ કર બચાયા, બયાંન કર?

શીકારી—ખુદાવન્દે આલમ બચાનેવાલા તો ખુદા યા, પર ઝાહેરા
ઈસ ગુલામને શેરકો બંદુકસે મારકે. લડકેકો ઝીંદા અપને
ધર લે ગયા, ઝખ્ખોપર મલહમ લગા દુરસ્ત કર અમ્મએ
ફરઝન્દકે પરવરશ કીયાયા!

ખોદાદોસ્ત—અયે માહીગીર તુ ઇસ મેરે લખ્તે જીઅરકો કંઠા પાયા
બયાંન કર?

માહીગીર—દાદા સાહેબ રામ રામ ગોમીને માખ પોસીઆ રોગે
સમુદરાવર ગેલે હોતે તો ધના નાચુન દુખુન સમુદરા મદી
પાગ તાકીલે તે પાંગા મદી યે પોરગા આયેલા ઇસવરાની
માલા પોર નોતો દીલા, યે પોસીઆલા પાલુનસી મોહોતા
કીલા, દાદા સાહેબ અમચી કાએ તકસીર નાહી માફ કરા!

ખોદાદોસ્ત—અયે વઝીર યેહ દોનો આદમીઝીને મેરે દોનો લડ-
કોંકી જાન બચાઇ, ઇનકે ઝીલસાનકા બદલા કયુ કર અદા

કંઈ'ગા ! બહોતર હયે કે ચેક ચેકકો દોદો મુલક ઝોર દોદો
હઝાર અશરફી ઈન્આમ દેકર રૂપસત કર ?

વઝીર—બહોત ખુબ, અયે શીકારીઓ માહાગીર બાદશાહને તુમ
દોનોકો દોદો મુલક ઝોર દોદો હઝાર અશરફી ઈન્આમ દીયા
હયે, લો મળહ કરો.

માહીઝીર—કાય જયલા અમાલા દોગાલા ફાંસી ! બાપા, દાદા
સાંબળ અમાલા દોન મુલકે નકો હમાલા તવરા પોસીઆ
દીઆ ! અગે બાપા આપુન પૈસેવાલે જયેલે દોન ગાજ ઇ-
ન્આમ મીલલે મી રાજ ઝોર માજી ગોમી રાની હોયેલ.

બયેત.

બડા લડકા—યે થા કાબેલે કલ શાહે જહાં,
મુકરર યે સૌદાગરે બદગુમા.

છોટા લડકા—બરાયે ખુદા હરકો દીને અમા,
ખતા બક્ષદો વાલેદે મહેરબાં.

ઝબાની.

બોદાદેસ્ત—અયે મેરે તુરે નઝર, લખ્તે જીગર, તુમારે કહેનેસે
ઇસ સૌદાગરકા યુનાહ મઆફ કીયા, અયે વઝીર ઈસ
સૌદાગરકો રાહકા ખર્ચ દેકે યહાંસે રૂપસત કર ?

વઝીર—બહોત ખુબ. (બોબદારકા ફકીરકો દરબારમે લે આના)

ફકીર—અયે બાદશાહ સુન, યેહ ફકીર બહોત બાદશાહોંકે રૂબરૂ
યેહ સવાલ કીયા, પર કીસી બાદશાહને પુરા ન કીયા, મગર
સુનતો હું કે શહેરે યમનમે બાદશાહ ખુદદોસ્ત યક ફકીરકો
લીલાહ રીયાસત દે આપ ફકીર હો કંઘી નીકલ ગયા,

શીર અયેસા બાદશાહ રૂએ ઝમીનપર હોના મુશકીલ હયે,
યુંતો સખી બાદશાહ કહેલાતે હંએ.

ખોદાદોસ્ત—અયે શાહ સાહેબ યેહ બાત ન કહો ખુદાકી ખુદાઈ
મામુર હયે ખાલી નહી, હઝારોં ખુદાદોસ્ત-હએ, ઝખાને મુખા-
રકસે ફરમાઇએ વોહ કૈનસા સવાલ હયે, જો પુરા નહી હોતા?
ફકીર—અયે બાદશાહ સુન સવાલ મેરા યેહ હયે.

બયેત,

હયે કાઈ અયેસા અસ્લાહકા લાલ,

બાદશાહી દે લેવે ફકીરી હાલ.

ખોદાદોસ્ત—બસ શાહ સાહેબ આપકા એહી સવાલ હયે? જો પુરા
નહી હોતા? ખીસમીસ્લા યેહ તાજ યેહ સાહી લીજીએ
ઔર ફકીરી મુજેહ ઇનાયત કીજીએ, યે બન્દા વહી ખુદા-
દોસ્ત હયે. શીર ખુદાને યહાં બાદશાહી દીયા.

ફકીર—અગર તુ વહી ખુદાદોસ્ત હયે, તો મંએબી વહી ફકીર
હું જો યમનમે તેરા રાજ લીયાયા બસબસ તુ બાદશાહ
ખુદાદોસ્ત સમ્યા હયે તેરા મુદકો માલ તપ્તો તાજ, તેરે
વઝીરે આઝમકો યમનમે સોષકે તેરી તાલાસમે આયા હું,
લે યેહ તાજ? દેનો રાજ તુજેહ મુખારક હો. મીઆ નઝી-
રને ખુબ કહા હયે.

શીઅર,

હસબુમ નહી કરબુમ હયે યેહ યાં દીનકો દે ઔર રાત લે,
મ્યા ખુબ સીદા નકદ હયે ઈસ હાત દે ઇસ હાત લે.

રૂપાર્ધ.

અયે યારો ચેહી દેખો અન્નમે સખાવત હયે,
બહેતર ચે સખાવતસે રોઝા ન ઈઆદત હયે ;
ચેક રાજ ચલાદેકે જીસ નામ પે થા દીલસે,
શીર લા ઉસે યાં બક્ષા ઉસને દો રીવાસ્ત હયે.

રૂપાર્ધ.

રૂઝલે ખુદાસે ખેલ ચે છતમામ હો મયા,
આમાઝ ખુબ ખુબહી અન્નમ હો મયા.
હયે બદતરીને બદક જ'હામે "ઝરીફ" ઝાર,
અછોકે રબર મેરા બદનામ હો મયા.
અયે બાદશાહ ખુદાદોસ્ત ઉસ બાદશાહે હકીકીકા શુકરીયા હમ
સખ માકે બળ લાંચે, ચલીએ બહેતર હચે.

સખમીલકે માના.

ગજલ—રૂઝ બદનમે હયે તપાં જીકો હયે કલસે બેકલી—તજ.

રૂઝલે ખુદાસે દોસ્તો ખેલ હુવા તમામ હયે,
હીન્દુકો રામ રામ હયે મોમેનેકો સલામ હયે ;
સરકો જીકાકે બા અદબ હાત ઉડાકે કહેતે સખ,
બખ્શ ખતા હમારી રખ તેરા ગપુર નામ હયે ;
આવો હમેશા તુમ યહાં છુલે કરમસે મહેરબાં,
તુમ હો હમારે કદ્રદાં તુમસે હમારા નામ હયે ;
લફઝે મજત કોઇ યહાં હમસે સુને હો દોસ્તાં,
અપની સફા નહી ઝંબા શીર ઇસ્મે આ કલામ હયે ;
બીછડોંકો તુને યા ખુદા લાકે યંહા મીલા દીયા,

બર લાના સબકા મુદ્દઆ ચારખ જે તેરા કામ હયે;
કરતે હંઝે જે સુખનવરી ઉનસે નહી બરાબરી,
ગોયા નહી જ્યાં મેરી ખંજરે જે નયામ હયે;
હયે જે “ઝરીફ” ખાકે પા દીક્કસે તુમારા મુશકકા,
“બન્દા” હયે શેર ફદમકા શાયેરોંકા ગુલામ હયં.

મેહિતા જમનાદાસ ભગવાનદાસનો કંપનીએ પ્રગટ કરેલાં પુસ્તકો.

શાજોપયોગી પુસ્તકો.

	૩. અમ. પૈ.
સેન્ડફર્ડ મટનના મિનીંગ (૧૫૦ પાનાના)...	૦—૧૨—૦
રાયલ સ્કુલ પ્રાઇમરના મિનીંગ...	૦—૪—૦
રાયલ રીડર નં ૧ લાના મિનીંગ...	૦—૬—૦
રાયલ રીડર નં ૨ બીજાના મિનીંગ...	૦—૮—૦
રાયલ રીડર નં ૩ ત્રીજાના મિનીંગ...	૦—૧૦—૦
રાયલ રીડર નં ૪ ચોથાના મિનીંગ...	૦—૮—૦
હાવર્ડ કૃત પ્રાઇમરના મિનીંગ (મેટા)...	૦—૪—૦
હાવર્ડ કૃત અંગ્રેજી બીજી ચોપડીના મિનીંગ...	૦—૬—૦
દારસી આમાદન નામાનો અંગ્રેજી તરજુમો...	૦—૨—૦
શાજોપયોગી કોષ્ટકો...	૦—૧—૦

નાટકના પુસ્તકો

ચંદ્રસેન ને ચંદ્રપ્રભા નાટક...	૮—૦
છેલ્લ સેલાળી અને વિક્રમ ચરીત્ર નાટક...	૬—૦
તમાશાએ નતિજાએ અસ્મત...	૬—૦
ચંદ્ર ચંદ્રીકા નાટક...	૬—૦
માલીની નાટક...	૬—૦
અન્નમે સખાવત (ઉર્દૂ બાદશાહી ખોદાદોસ્ત)...	૫—૦
ચંદન મલ્યાગરી નાટક (ત્રીજી આજ્ઞાત)...	૪—૦
તમાશાએ ચાંદખી...	૪—૦
અલીબાબા અને ચાલીસ ચોર...	૩—૬
તોહફે દીલકાશા (ઉર્દૂ નર્મ હન્દર સલા)...	૩—૦
સોબતે અસર અથવા મોહન દુઃખદર્શક...	૩—૦
નકશો સુલેમાનીનો ઉરદુ ખેલ ..	૩—૦
શુલશતે આહાર અફઝા (ઉર્દૂ નખ હન્દર સલા)...	૩—૦
મઝાએ હસક (ઉર્દૂ બકાલીઓ તાણુલમુદક)...	૩—૦
હસક નવ આહાર (ઉર્દૂ ચંદ્રઅદન મોહીયાર)...	૨—૦
નંદરાગ અને સતિ સુલેખનાના ગાયનો...	૨—૦
ધુવ આપ્યાનના ખેલનાં ગવાતાં ગાયનો...	૧—૬
રસીકાનો અતિ રમુજી દારસ...	૧—૦
નવા હરિશ્ચંદ્ર તારામતિના ના. ગવાતાં ગાયનો...	૧—૦
નવા નળપયંતી નાટકમાં ગવાતાં ગાયનો...	૦—૬
તોહફે દીલપઝીર ગાયન (ના. ત. બનજરા)...	૦—૬
વિધવા દુઃખદર્શક (વાંદાનો વરુચોડો) ...	૪—૦
સવાઇ ઠગનો રમુજી દારસ...	૧—૬
આલોક શકરખી તથા શરજીની ગડબડનો દારસ...	૧—૩

ઉરદુ હરદ્માં છાપેલાં પુસ્તકો.

તોન્દ્ર એ દીલ પરીર (બનગર.)...	૦— ૧—૦
ગુણશને બાહાર અદ્ધા (ઉર્દૂ નહ છન્દર સભા)...	૦— ૨—૬
નકરી સુભેમાની...	૦— ૨—૬
અન્નમે સખાવત (ઉર્દૂ બાદશાહે ખોદાદોસ્ત	૦— ૫—૦

વારતાઓના પુસ્તકો.

સુડા એતેરી...	૩— ૦—૦
ગીરધર કૃત રામાયણ...	૨— ૮—૦
ગળધર આખ્યાન...	૧— ૮—૦
મોટા ઓખાહરણ...	૧— ૮—૦
મુદાલસા આખ્યાન...	૦— ૮—૦
સ્ત્રી વીલાસ મરખાવળી...	૦— ૮—૦
પ્રેમાનંદકૃત રણયજ્ઞ	૦— ૫—૦
પ્રેમાનંદ કૃત અંદ્રહાસા...	૦— ૫—૦
વિદ્યા વિલાસનો વારતા...	૦— ૫—૦
દક્ષપત્ન અને ધનપાળની વાર્તા...	૦— ૨—૦
સર્જનતા મેળવવાના સાધન...	૦— ૨—૦
પાર્વતિ લક્ષ્મીજીનો સંવાદ...	૦— ૧—૦

એ સીવાયે દરેક જાતની વારતાઓની તથા નાટકોની તથા અંગ્રેજી ચોપડીઓ મળશે, જરૂરયાત લેનારને કમીશન ધણુંજ સાઈ આપવામાં આવશે. નોટપેડ કાગળ લીધામાં આવશે નહીં.



શાળી બીહારીલાલ દુરગાદાસ.

જરી કસબ ટીલી વગેરે ખરે ખોટા માલ વેચનાર.

જત સર્વે લોકોને જાહેર કરવામાં આવેછે કે દમારી દુકાનેથી સુરતી કાચી જરી તથા દીલ્લી ખનારસની કાચી જરી તેમજ ટીલી, કટોરી, દોરી, શીત, અનલવાદી જત જાતની કોરો, ખરી ખોટી છાકની ટોપીઓ, સુરતી તથા ક્રેન્ય કા-
નખાળની ટોપીઓ, વિજાતી તથા ચામડી અંગ્રેજી શીત, એ સિવાયે જત જતનો ખરો તથા ખોટો માલ ધોળાવ કીકાયતે મળશે. ખીજું જરીના જામા તથા છક ચળકવા કોટ તથા પાટલુન તથા ટોપીઓ વેચાતી તેમજ બાકે અ-
પવામાં આવસે તથા નવા બનાવી આપવામાં આવસે. આહાર ગામવાળા ધરાકોનુ કામ જલદીથી કરવામાં આવસે.

શાળી બીહારીલાલ દુરગાદાસ.

હેકાણુ :— મુંબઈ— ભુવંશ્વર.

બાહર ખખર.

આ ચોપડી નીચે લખેલે ઠેકાણેથી વેચાતી મળશે.

મુખ્યધ—રામવાડી આગળ બુકસેલર સેરીઆરજી હોરમસજી
માગરની દુકાનેથી તથા દાગેદર ઈશ્વરદાસની દુકાને
થી, તથા પાયધોની આગળ ચિ બુકસેલરિંગ અને જગ
રલ એજનસીમાંથી. તથા કાજી ફોલ મહમદ ગુરમદમદ
ની દુકાનેથી, તથા મુલ્કાં નુરદીન જવાખાનની દુકાનેથી,
તથા કોટમાં બુકસેલર સાપુરજી ફગમજી ગાઝની દુકાને
થી વેચાતી મળશે.

મુરત—બુકસેલર કરસનદાસ નારબુદાસની દુકાનેથી તથા પોસ્ટ
વાલા મનચેરજી જમસદજીની દુકાનેથી વેચાતી મળશે.

ભરૂચ—બુકસેલર કાસીરામ જોષાઈની દુકાનેથી વેચાતી મળશે.

વરોડરા—બુકસેલર રણછોડલાલ જોતીરામની દુકાનેથી મળશે.

ડાકોર—બુકસેલર ત્રીભાવન રણછોડની દુકાનેથી વેચાતી મળશે.

અમદવાદ—બુકસેલર જગજીવન દલપતની દુકાનેથી ર.મ.સ.

ભાવનગર—વારા અમુદલદુસેન આદમજીની દુકાનેથી મળશે.

કચ્છાચી—શેખ નુરદીન જવાખાનની દુકાનેથી તથા બુકસેલર સુ-
દરજી વીસરામની દુકાનેથી વેચાતી મળશે.

મુથરી—બુકસેલર પીતાંબર હોરજીની દુકાનેથી વેચાતી મળશે.

કચ્છમાંડવી—નાગેરી ચાંપસી ખામરાજની દુકાનેથી મળશે.

જથ્થાખર્ચ મંગાવનારા બુકસેલરોએ નીચે લખેલે ઠેકા-
ણેથી મંગાવી લેવી. કમીશન ધણું સારું આપવામાં આવશે.

છુટક એક નકલ મંગાવનારે પોસ્ટની ટીકીટનો અડધો
આનો વધારે ભોડલવો. નોટપેડ કાગળ લીધામાં આવશે નહીં.

જે. બી. મેહેતા એન્ડ કંપની.

મેનજર—જમનાદાસ જગવાનદાસ.

ઠેકાણું—મુખ્યધ મધ્યે જુલેશ્વર આગલ.

